

Un număr vechiu 7 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: N. C. SCHINA

COMITETUL :

D. NEGULESCU, Profesor la Facultatea de drept din București, GR. CONDURATU, Consilier la Curtea de Apel București
 ALEX. CERBAN Dr. în Drept din Paris ALFRED JUVARA Dr. în Drept din Paris IOSEF G. COHEN Avocat TR. ALEXANDRESCU Fost Prim-Presed. Trib. V. ANGHELOVICI Dr. în Drept din Paris EUG. EMMANUEL Dr. în Drept din Paris
 Profesor Universitar Avocat Avocat Avocat Jud. Trib. Ilfov Avocat

Secretar de Redacție: E. C. DECUSARA, Dr. în drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

ABONAMENTUL

Un an p. Bănci, Case Comerc. și Autorit. 300 lei
 „ Magistrati și Avocați fără supl. 150 „
 6 luni prețul cel de sus pe jumătate

APARE ODATA PE SAPTAMANA
sub direcțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Artei, 5 și Rahovei, 5

Lângă Palatul Justiției

— TELEFON 13/29 —

A apărut ediția II-a **Asupra contractului de locațiune** de d-l N. Jac Constantinescu, Consilier la Curtea de Apel Galați.

Lucrarea a fost revăzută, adăugită și complectată cu doctrina și jurisprudența până la z, cu toate legile, decrete-legi și regulamente în legătură, și *Taxele de timbru pentru asistența socială*, dublând volumul.

Această operă s'a tipărit în atelierele Soc. anonime *Curierul Judiciar*. București, Rahovei 5, unde se pot face comanda. **Prețul 30 lei**, plus 2 lei porto poștal.

SUMAR

— Congresul avocaților din România Mare.
 — Procedura civilă necesară în vederea unificării legislației. Conferință ținută de d-l av. V. Toncescu în ziua de 26 Martie a. c. în sala Trib. Ilfov s. II comer. ală;

JURISPRUDENȚA:

— Trib. Teleorman s. I: Soc. de Bazalt și ceramică Cotroceni cu Primăria orașului Alexandria (Plată. Prescripțiunea de 5 ani și cea comercială de 10 ani. Delicte și quasi delicte. Imbogățirea fără cauză. Acțiunea de in rem verso. Dobânzi), cu o Notă de d-l Profesor C. Stoicescu;
 — Judecătoria Ocol. VI București; Maria V. Nicolaescu cu Eli sabeta Ionescu și Al Rădulescu (Contract de închiriere. Subînchiriere. Speculă. Delict de acaparare. Elemente constitutive. Hotel-garni. Excepțiune. Art. 98 și 99 legea măsurilor excepționale și art. 30 din decretul-lege 1420/920), cu o Notă de d-l Profesor Al. Cerban.

— Regulamentul pentru ținerea ședințelor congresului avocaților în zilelele de 6, 7, 8 Mai 1921.

Congresul Avocaților din România-Mare

Curierul Judiciar, care a afirmat în programul său de activitate, No. 1 din 15 Iunie 1919, voința sa de a contribui prin toate mijloacele de care dispune la unificarea legilor României întregite, și care a luptat fără preget la înfăptuirea acestei mari opere naționale, are marea cinste de a saluta Primul Congres al Avocaților ce se ține mâine în Capitala Regatului.

Poporul românesc, reunit pentru totdeauna în hotarele firești ale unui Stat național, își caută acuma drumul cel mai bun spre legea și justiția unică. Unirea în cuget și simțiri, dorită de poezi, se va realiza pe deplin în ceasul în care neamul întregit va pune la temelie noii sale organizări o lege pentru toți, o dreptate pentru toți.

Dacă dinainte de război nevoia unor radicale reforme în toate ramurile de legislație era adesea simțită, atât mai mult, legiferarea de mâine a României-Mari, dela Unire, trebuie să facă obiectul preocupărilor tuturor factorilor luminați ai țării. O asemenea mare reformă cere, însă, nu numai timp și material, dar, în primul rând, concepțiune și sistematizare.

Corporațiile avocaților din regat și din ținuturile românești alipite, cari sunt o coloană puternică a edificiului nostru social, au înțeles dela început rolul lor însemnat în această privință. Slujitori ai dreptății, în contact cu realitățile vieții, avocații, prin practica lor de fie-care zi la bară, prin studiul neîntreput al problemelor de drept, prin experimentarea efectelor legii aplicate, au cei dintâi datorita de a-și spune cuvântul în elaborarea unei noi legislații care va trebui să țină seamă de toate dispozițiunile bune ale diferitelor legiuri aplicate până astăzi în provinciile alipite.

Salutăm deci cu bucurie primul Congres al avocaților în Capitala României întregite și felicităm pe inițiatorul său, D-l D. Dobrescu, decanul Baroului de Ilfov.

Suntem convinși că desbaterile acestei adunări vor stabili directivele pe cari se va alcătui unificarea legii corpului de avocați, atât de necesară reorganizării acestei profesii în România, și unificarea legislației *) atât de urgent reclamată de necesitățile politice și economice și mai ales naționale Românești.

Vom urmări activitatea Congresului, care se deschide mâine 6 Mai a. c. în Sala Fundațiunii Universitare Carol I, și nu vom cruța nici un sacrificiu pentru a ține pe cititori în curent, în mod complet, cu toate lucrările lui.

Urăm Congresului deplinul succes al operei grele dar frumoase ce tinde să înfăptuiască.

„CURIERUL JUDICIAR“

*) A se vedea publicată în pag. următoare Conferința d-lui av. V. Toncescu: Procedura civilă necesară în vederea unificării legislației.

PROCEDURA CIVILĂ

necesară în vederea unificării legislațiunii

*Conferință ținută de d-l V. Toncescu, avocat
în ziua de 26 Martie 1921, ora 5 p. m.
în sala Tribunalului Ilfov s. II Comercială*

Doamnelor și Domnilor,

Mă voi ocupa numai de procedura pentru instruirea și judecarea proceselor la prima instanță.

La sfârșitul marelui zdruncinări sociale care a fost războiul European, pentru națiunea română s'a întâmplat cel mai mare eveniment din istoria sa: întregirea neamului într'un Stat unitar. Acest eveniment a fost urmat, cum era natural să fie, de o adâncă frământare, accentuată și agravată de turburarea morală și economică produsă de război.

După marile revoluțiuni și transformări sociale urmează întâi o operă de frământare, apoi una de plămădeală și numai în urmă se fixează starea de echilibru social. Prin plămădeală înțeleg elaborarea tuturor legilor organice necesare pentru a reglementa noua organizațiune de Stat.

Am impresiunea că în țara noastră, azi suntem la sfârșitul epocii de frământare și la începutul celei de elaborare.

Printre legile organice procedura civilă este una din cele mai importante. Condițiunile esențiale pentru a asigura buna realizare a dreptății sunt: *judecători buni, procedură bună*, spune în studiul său comparativ asupra procedurii civile d-l Dr. Erast Mandicevski, Consilier la Înalta Curte de Casație.

Procedura este calea dreptății. Pentru a fi bună procedură, trebuie să fie simplă, scurtă, precisă și sigură. D-l Const. Dissescu, în expunerea de motive a procedurii din 1900, recunoaște că procedura noastră în vigoare înainte de această dată, nu întrunea aceste condițiuni și scopul modificărilor sale a fost să facă o procedură simplă, scurtă, sigură și clară.

Noi cei cari aplicăm zilnic procedura d-lui Dissescu putem afirma cu siguranță că încercarea d-sale nu a reușit. Este adevărat că procedura noastră este simplă; dar din cauza prea marelui simplități, lasă larg deschise porțile șicaniei și face ca procesele să dureze mult.

Controversele sunt numeroase și nesiguranța există atât relativ la durata proceselor cât și la desbaterea lor, unde toate surpizele sunt posibile, astfel că nu este nici clară, nici sigură.

Nevoia modificării actualei proceduri civile, se simțea în mod imperios și înaintea războiului European. Proba cea mai bună sunt actualele măsuri luate de d-l Ministru de Justiție, care caută prin mijloace improprii să îndrepteze o stare de lucruri, pentru care există o singură soluțiune: o bună procedură civilă.

Cât timp problema se mărginea la vechiul regat, ea nu putea fi pusă decât sub forma modificării codului de procedură civilă, chiar dacă actualul cod ar fi fost înlocuit cu un altul cu totul schimbat. Acum chestiunea se pune sub forma unificării, căci trebuie să elaborăm cod de procedură civilă pentru România nouă, care cuprinde și Ardealul, Banatul, Bucovina și Basarabia.

Procedurile azi în vigoare în aceste ținuturi au multe dispozițiuni bune, pe cari va trebui să le înscriem în procedura nouă.

Unii din frații noștri susțin chiar să adoptăm întregi capitole din acele proceduri.

N'am citit încă nici o propunere prin care să se

ceară să adoptăm în totul vreuna din aceste proceduri. Aceasta nici nu s'ar putea.

Nici procedura bucovineană, nici cea ardeleană nu sunt perfecțiunea însăși ca să se impună în întregul lor, prin această superioritate.

D-l Mayer în *«Traité des institutions judiciaires»* spune: «Se va căuta zadarnic în istorie exemplul unui popor care fără să fi pierdut independența și existența sa națională, a adoptat procedura unei alte națiuni. Dacă Europa întreagă s'a supus mult timp legilor civile romane, dacă mai multe popoare le urmează încă, nu este nici unul care să fi împrumutat procedura sa».

Cine ar propune deci adoptarea în totul a uneia din aceste proceduri, ar propune în același timp înscrierea națiunei române în istoria universală ca un exemplu, ca prima națiune care la întregirea ei națională a adoptat procedura civilă a națiunei învinse. Nu merităm această descalificare națională, nici nu putem dori ca la București să împărțim dreptatea întocmai după normele dela Buda-Pesta, ca simpli imitatori.

Procedurile civile azi în vigoare în România să servească numai ca prim material, din care să elaborăm noua procedură. Această procedură necesară în vederea unificării legislațiunei, trebuie să fie o procedură bună, și pentru a o realiza astfel este firesc să căutăm și să luăm, de oriunde le vom găsi, dispozițiunile bune.

Dar pentru că nu se poate schimba radical dela o zi la alta, fără să se producă turburări, legile organice cum sunt cele de procedură civilă, suntem dator ca în această căutare să ne adresăm în primul rând la procedurile azi în vigoare în România.

În modul acesta toate dispozițiunile bune din procedura civilă română, pe care le vom înscrie în noua procedură, vor fi lucru nou numai pentru teritoriile alipite și de asemenea dispozițiunile ce vom lua din Ardeal sau Bucovina, vor fi noi numai pentru Regat și Basarabia.

Lucrările de mare valoare nu se pot face numai cu împrumuturi și prin imitațiuni, trebuie deci să căutăm a face și inovațiuni. În acest sens orice propunere trebuie să fie bine venită.

În același sens se pronunță și d-l Corneliu Chiseliță în articolul său publicat în *Curierul Judiciar* No. 7 din 1921, unde spune: «Prin o legislațiune unificată, trebuie să introducem o legiuire cu totul nouă, care să însemne un progres în evoluția istorică a dreptului». Și mai departe: «Lucrând la opera reformei legislațiunei noastre nu putem face nimic mai nemerit, decât să procedăm în mod eclectic și să primim și în legile noastre tot ceea ce e bun în legile străine și corespunde raporturilor economice, politice și sociale țării noastre».

Înainte de a expune modul meu de a vedea asupra întocmirii viitoare proceduri civile pentru instruirea și judecarea proceselor la prima instanță, este necesar să expun în linii generale modul cum se instruesc și se judecă procesele la prima instanță în Basarabia, Bucovina și Ardeal.

BASARABIA

Procedura acum în vigoare în Basarabia este cea rusă, pusă în aplicare la 2 Iunie 1914.

Este o procedură modernă, orală, cu multe puncte de asemănare cu a noastră, căreia îi este superioară. Acțiunea trebuie să conțină:

1. Arătarea Tribunalului căruia se dă cererea;
2. Numele, numele patronimic, familia sau porecla, condiția socială și locul domiciliului atât al reclamantului, cât și al pârâtului;
3. Arătarea valorii acțiunei, cu excepțiunea afacerilor nesuscetibile de evaluare, și a cazurilor prevăzute categoric de lege;

4. Expunerea împrejurărilor afacerii, din care rezultă acțiunea;

5. Arătarea dovezilor și legilor, pe cari se bazează acțiunea;

6. Punctul de cerere cuprinzând pretențiunile reclamantului, adică ceea ce el cere ca Tribunalul să hotărască (art. 257).

Pe lângă cererea de acțiune se prezintă:

1. Actele originale pe care petiționarul își bazează acțiunea, sau copii ori extracte după ele;

2. Traducerea actelor scrise în limbi străine;

3. Procura, când cererea se dă prin mandatar cu excepțiunea cazului arătat în punctul 3 al art. 248;

4. Taxele de acțiune și de va fi cazul și bani pentru facerea chemărei prin publicațiuni;

5. Copii după cererea și după toate actele anexate la aceasta după numărul pârăților, semnate de reclamant (art. 263).

Cererea se înapoiază reclamantului:

1. Când nu se arată de către cine anume și contra cui se intenționează acțiunea;

2. Când nu e prezentată de însuși reclamantul și nu există procură pentru prezentarea acțiunii de către persoana lăaturalnică;

3. Când în petiție nu se arată ce cere reclamantul;

4. Când nu e arătată valoarea acțiunii, afară de acele cazuri când ea nu poate fi determinată. (Col. leg. 1912, art. 1003), (art. 266).

Contra dispozițiunii de înapoiere se poate face apel (art. 268).

După primirea acțiunii, Președintele Tribunalului dispune chemarea pârăților înaintea Tribunalului (art. 275).

Președintele apreciind, poate cere pârăților să prezinte lămurire scrisă asupra acțiunii. Termenul pentru depunerea lămuririlor îl fixează Președintele și variază după distanțe (art. 312).

Pârățul trebuie să spună lămurit dacă recunoaște sau respinge pretențiunile reclamantului și împrejurările pe cari se întemeiază tăgăda, să arate dovezile care întăresc această tăgadă (art. 314).

Împreună cu lămurirea scrisă pârățul trebuie să prezinte documentele în aceleași condițiuni ca reclamantul (art. 316).

În afacerile care se judecă fără explicațiunea scrisă a pârăților, Președintele fixează imediat termen pentru judecarea procesului. După primirea lămuririi sau după trecerea termenului, Președintele fixează termenul pentru judecarea procesului (art. 299, 317).

Desbaterea verbală se face în ședință publică (art. 324).

Raportul afacerii se face de către un membru al Tribunalului (art. 327).

După raport începe desbaterea părților (art. 329).

Desbaterea verbală a împrecinațiilor constă în expunerea mai întâi de către reclamant și apoi de către pârăți, atât a pretențiunilor lor, cât și a faptelor și motivelor, pe cari se rezimă aceste pretențiuni (art. 330).

La prima desbatere orală asupra fondului afacerii, împrecinații sunt obligați să arate toate împrejurările cauzei și să înfățișeze toate dovezile pe care dănușii le au, sau să se refere la acele dovezii, pe care nu pot să le prezinte îndată (art. 330, 330bis).

Dacă partea după prima înfățișare prezintă noi probe pe care le putea înfățișa la timpul convenit, Tribunalul poate, după cererea părții protivnice să hotărască condamnarea în folosul ei la o anumită sumă de bani (art. 331bis).

Dacă facerea probei întâmpină piedici, Tribunalul fixează un termen în cursul căruia piedica trebuie înlăturată (art. 366).

Interogarea martorilor se face în ședință publică a Tribunalului (art. 385).

Tribunalul poate delega cu ascultarea martorilor pe unul din membrii săi, când aceasta poate grăbi judecarea afacerii (art. 386).

Hârțile cari trebuiesc comunicate părților li se predau prin portărei, agenți judecătorești sau prin poștă (art. 306).

Avocații pot să arate unul altuia hârțile cu privire la afacerile mandanților și să dea copii lor fără mijlocirea portăreilor sau agenților judecătorești (art. 308).

Împrecinații cari nu domiciliază în orașul de reședință al Tribunalului, trebuie să indice domiciliul persoanei pe care o împuternicesc să primească hârțile comunicate (art. 309).

BUCOVINA

În Bucovina se aplică procedura austriacă, pusă în aplicare la 1 August 1895.

Acțiunea care se introduce printr-o petițiune preparatorie, trebuie să cuprindă o cerere determinată, să arate pe scurt și complet faptele pe cari se bazează pretențiunea reclamantului în principal și în accesorii și tot astfel să arate exact mijloacele de probă fiecare în parte de cari reclamantul are intențiunea să se servească la judecată pentru dovedirea aserțiunilor sale de fapt (art. 226).

La acțiune trebuie alăturate copii după originale, extracte sau să se refere acțiunea la acte cunoscute de adversar și precis arătate (art. 77).

Când se înmânează pârăților exemplarul de acțiune trebuie să se alătore și copii după actele anexate (art. 81).

Un reclamant contra aceluiaș pârăți poate prin aceeași acțiune să deducă în judecată mai multe pretențiuni fără să fie între ele legătură de fapt sau de drept (art. 227).

La acelaș Tribunal, pentru drepturi sau obligațiuni identice bazate pe cauze de drept și de fapt identice, mai multe persoane pot să reclame împreună sau să fie reclamate împreună (art. 11).

Prin acțiune reclamantul poate cere:

1. Ca pârățul la prima înfățișare să fie obligat să aducă acte aflate în posesiunea lui, necesare în proces;

2. Asemenea să se ceară acte aflate la o autoritate publică sau notar;

3. Ca martorii necesari arătați în acțiune să fie citați la prima înfățișare (art. 229).

Pe baza acțiunii Președintele va fixa o audiență pentru desbaterea orală (art. 230).

Termenul se va fixa astfel ca între înmânare și înfățișare să fie cel puțin 14 zile (art. 231).

Prima înfățișare are loc înaintea Președintelui sau a unui membru al Tribunalului delegat de Președinte. Această primă înfățișare este destinată pentru încercarea de împăcare, anunțarea incidentelor, a incompetenței, a litispendenței, a lucrului judecat. Pentru desbaterea lor Senatul poate fixa termen înaintea judecării fondului (art. 239).

La prima înfățișare judecătorul dacă va fixa termen pentru desbatere, va obliga imediat pe pârăți să răspundă la petiția introductivă într'un termen anumit.

Răspunsul se dă printr'un memoriu preparatoriu.

Pârățul poate cere o procedură preparatorie (art. 243). După prezentarea răspunsului, Tribunalul va putea ordona o procedură preparatorie (art. 246).

Dacă această procedură nu este necesară, Președintele va fixa termenul pentru desbatere. (Art. 244).

Procedura preparatorie se face printr'un judecător delegat, care în acest scop poate admite probe, și să le execute însuși sau prin comisiune rogatorie, Judecăto-

rul delegat va constata prin ascultarea părților starea complectă a afacerii în privința tuturor pretențiilor, afirmațiilor și dovezilor (art. 249).

Dacă fără procedură preparatorie se fixează termen pentru dezbateri, părțile înainte de termen vor arăta prin concluzii preparatorii mijloacele de atac, de apărare, susținerile și dovezile care nu sunt cuprinse în acțiune sau în răspunsul la acțiune (art. 258).

Dezbaterile procesului se fac după normele generale asupra dezbaterii orale; ea cuprinde și administrarea probelor și discuția rezultatelor ei (art. 259).

Partea care a fost prezentă înaintea judecătorului delegat în procedura preparatorie, nu mai poate face la dezbaterile de fond o declarațiune sau o probă asupra faptelor pe cari cu toată provocarea judecătorului delegat a omis să le probeze.

De asemenea nu se poate valorifica la dezbaterile în fond pretențiuni, susțineri, mijloace de probă noi, cari puteau fi rezolvate la procedura preparatorie de cât cu consimțământul părților, sau dacă partea le-a cunoscut posterior (art. 263).

Martorii sau experții ascuțiți în procedura preparatorie vor fi audiați din nou la dezbaterile fondului, dacă Tribunalul socotește necesar.

Părțile pot să aducă la dezbaterile înaintea Tribunalului și fără prealabilă citare judecătorească pe persoanele cari înțeleg să fie ascultate ca martori sau să le propună ca experți (art. 264).

De regulă înmănarile se fac prin poștă (art. 88).

Avocații pot să și comunice originalele documente dela mână la mână (art. 83).

Dacă ambele părți sunt reprezentate prin avocați, toate înmănarile între părți se pot executa prin avocați, cu o anumită formă (art. 112).

Înaintea Tribunalului de prima instanță și celor superioare părțile trebuie să fie reprezentate prin avocați (art. 27).

Caracteristica acestei proceduri este că precizează dezbaterile, conține numeroase dispozițiuni menite să ușureze și să grăbească judecarea proceselor; admite o procedură preparatorie și lasă incuviințarea ei la aprecierea completului Tribunalului.

ARDEAL

Procedura în vigoare în Ardeal este o procedură modernă, din 1911, care s'a inspirat mult dela cea austriacă.

Acțiunea trebuie să cuprindă:

1. Numirea judecătoriei;
2. Numirea părților, după nume, poziție sau ocupație, după calitatea lor în proces, reședința lor, precum și numele, poziția sau ocupația și reședința reprezentanților părților;

3. Comunicarea acțiunii ce se va expune în ziua constituirii procesului, adică expunerea dreptului pe care reclamantul vrea să-l valorifice și cererea (petitul) precizată.

Numirea formei juridice a dreptului nu este necesară, trebuie însă stabilită numai afirmațiunea de drept din întregul cuprins al actului.

Mai departe, în acțiune trebuiesc expuse pentru pregătirea dezbaterii și acele afirmațiuni de fapt, din care formează reclamantul acțiunea sa, precum și probele lor.

În acțiune, dacă este necesar, trebuiesc arătate datele ce servesc la stabilirea atribuției, competenței, precum și altor mijloace ce au a fi luate în considerațiune din oficiu; dacă pentru justificarea acestor împrejurări este nevoie de act, acest act trebuie alăturat în original sau în copie. Cu deosebire în acele cazuri trebuie alăturat, în care legea întemeiază atribuția sau competența pe act.

În acțiune, anexele arătate cu mențiunea că sunt alăturate în original sau în copie (art. 124).

Reclamantul poate face acțiunea contra aceluiaș pârât pentru mai multe obiecte, fără să existe legătura necesară pentru aceasta în procedura română (art. 132).

Actele trebuiesc alăturate în original, copii simple sau legalizate, pentru a fi depuse la dosar și în copii simple atâtea exemplare câți pârâți sunt, pentru a le fi comunicate (art. 133 și 137).

Reclamantul fiind reprezentat prin avocat, fie care exemplar al acțiunii va trebui contrasemnat de avocat (art. 134). La tribunal și instanțe superioare părțile sunt obligate să se prezinte cu avocat (art. 142).

Dacă acțiunea are lipsuri, președintele o înapoiază și fixează un termen scurt pentru îndreptarea ei. Dacă lipsurile sunt esențiale o supune pentru respingere completului tribunalului. Contrariu emite încheiere pentru citarea părților (art. 140 și 141).

Precum am arătat, această înapoiere există și în Pr. basarabească.

Dacă după înapoiere reclamantul înaintează tot o acțiune defectuoasă, președintele sesizează completul (senatul), care o poate respinge (art. 142).

Înainte de introducerea acțiunii se poate cere citarea pentru încercarea transacțiunii la judecătoria de ocol (art. 139).

Primul termen este destinat constituirii procesului. Reclamantul nu este legat de acțiunea comunicată. Modificările trebuiesc depuse în scris (art. 178).

Pârâtul trebuie să ridice excepțiunile dilatorii toate de odată și înainte de a lua cuvântul în fond. Aceste excepțiuni se desbat imediat (art. 180 și 181).

Pârâtul citește apoi apărarea ce opune în fond. Actul care cuprinde apărarea în scris se atașează la dosar (art. 185).

După ce pârâtul a expus apărarea în fond, reclamantul nu mai poate modifica acțiunea fără consimțământul pârâtului (art. 188).

Dacă cauza nu se poate rezolva cu ocazia constituirii procesului, se fixează ziua pentru dezbaterile în fond (art. 191). Trebuie fixată în termen de 30 zile.

În 3 zile după fixarea dezbaterii în fond, reclamantul va comunica avocatului pârâtului afirmațiunile de fapt și probele ce servesc la dovedirea acțiunii. (art. 194). Avocatul pârâtului în prima jumătate a termenului trebuie să comunice avocatului reclamantului afirmațiunile de fapt și probele precum și toate obiecțiunile ce aduce acțiunii (art. 195).

Dispozițiunile preparative ale președintelui:

1. Poate cita în persoană pe oricare din părți sau să o oblige să aducă actele, ce sunt în posesiunea sa;

2. Poate cita martori și a-i obliga să aducă acte sau obiecte necesare în proces;

3. Poate cere din oficiu acte autentice aflate la autoritate publică sau la notar public (art. 204).

Dezbaterile sunt orale (art. 219).

Ziua de înfățișare se poate preschimba pentru un motiv temeinic înainte termenului, prin consimțământul părților cu 8 zile înainte de termen (art. 238, 240).

Probele se administrează în cursul dezbaterilor orale. Cu administrarea lor se poate delega un judecător numai în cazurile determinate de lege (art. 274).

Tribunalul poate să nu acorde amânare pentru administrarea unei probe pe care partea o putea cere mai înainte (art. 221 și 222).

Nici o afirmațiune de fapt sau cerere nouă, nu se pot dezbate oral dacă n'au fost comunicate avocatului părții adverse.

Admite procedura preparatorie, adică administrarea

probelor printr'un judecător delegat, numai în cazurile anume prevăzute de lege.

Principalele organe de înmânare sunt: Poșta și înmănătorii judecătoreiei. Toate înmânările se pot face direct între avocați sau prin poștă (art. 199).

O parte poate provoca pe cealaltă să depună la grefă sau să comunice actele (art. 201) Avocații pot comunica unul altuia actele și în afară de instanță (art. 202).

Această procedură este mai concentrată de cât cea Bucovineană, dar spre deosebire de ea dă o aplicațiune mult mai restrânsă procedurii preparatorii.

După ce în linii foarte largi v'am expus modul cum se judecă procesele la prima instanță în Ardeal, Basarabia și Bucovina, trec la a treia parte a expunerii mele, referitoare la modul cum va trebui organizată judecarea proceselor la Trib. de prima instanță în viitoarea noastră procedură civilă.

Cu această ocaziune vom vedea și cari din dispozițiunile procedurale azi în vigoare în teritoriile alipite, vor trebui adoptate și sub ce formă se va face adaptarea lor.

Cu Procedura noastră civilă de la 1900, procesele se cunosc de părți și de avocații lor numai când ajung în stare de a fi pledate. Din această cauză provin numeroasele modificări de acțiuni, din care multe se subtilizează, chiar în concluziunile scrise. Interesul unei bune justiții cere din contra ca părțile și avocații să studieze bine cauza înainte de a o aduce în fața justiției, pentru ca cererile să fie matur chibzuite și definitiv formulate, iar pentru descoperirea adevărului este necesar ca toate actele să se depună la dosar și toate faptele să se cunoască de la început.

Baroul de Ilfov în 1919 a organizat comisiuni cari să se ocupe cu unificarea legislațiunii.

Am avut onoarea să fac parte din comisiunea pentru procedura civilă, fiind însărcinat să formulez un anteproiect despre judecarea proceselor la prima instanță. Am propus atunci ca acțiunile în justiție să se formuleze astfel, în cât incertitudinea de azi să nu mai poată dăinui. Am propus în acel anteproiect ca chemările în judecată să cuprindă:

a) Numele, pronumele, profesiunea, domiciliul părților, astfel ca să se stabilească identitatea lor;

b) Obiectul acțiunii, faptele și principiile de drept pe cari se bazează acțiunea, expuse pe larg, cu claritate și precizie;

c) Enumerarea mijloacelor de probă și a actelor doveditoare, cari vor fi alăturate în copii certificate de parte;

d) Când obiectul acțiunii va fi un imobil se vor arăta vecinătățile, strada și numărul, sau, în lipsă, orice alte date pentru a-l individualiza. Lipsa numelui, a pronumelui, a datelor necesare pentru a stabili identitatea părților, neindicarea obiectului, a faptelor și a principiilor de drept, neindividualizarea imobilelor, atrage nulitatea chemării în judecată.

Am văzut că toate procedurile din teritoriile alipite cuprind dispozițiunea bună care obligă pe reclamant să comunice pârâtului, în copii certificate, actele de care se servește. Această măsură va trebui neapărat introdusă în procedura unificată; în modul acesta vom descărca arhivele de multe din acele lucrări particulare, care crează o atmosferă nu tocmai prielnică justiției în cancelariile tribunalelor și în acelaș timp vom ușura judecarea proceselor.

Procedura basarabeană cuprinde dispozițiunea ca președintele tribunalului să înapoeze reclamantului acțiunile care nu sunt bine formulate.

Această înapoeze se face prin corespondență între tribunal și reclamant. Aceiași măsură am văzut-o în procedura ardeleană.

Utilitatea practică a acestei dispozițiuni este că evită încărcarea condicilor tribunalelor cu procese în forme. În principiu, trebuie deci adoptată, însă simplificată aplicarea practică, evitată crearea corespondenței între Tribunal și reclamant.

Conduc de aceste idei, în anteproiectul meu am propus adoptarea dispozițiunii sub această formă.

Prezidentul tribunalului va examina cererile de chemare în judecată și nu le va da curs de cât dacă întrunesc toate condițiunile legale, satisfac legea timbrului și sunt de competența tribunalului.

Prin rezoluțiunea sa prezidentul este dator să arate ce anume condițiune trebuie îndeplinită pentru a se da curs chemării în judecată.

Partea va lua cunoștință la arhivă de lipsa ce prezintă acțiunea și sau o va complecta sau, dacă va socoti nedreaptă rezoluțiunea prezidențială, o va apela.

Unul din cele mai mari defecte ale procedurii noastre actuale este că lasă larg deschise porțile surprizei. Pârâtul, mai mult sau mai puțin, știe la ce se poate aștepta dela reclamant, dar aceasta este pur și simplu lăsat la discreția pârâtului, care poate să ridice tot felul de incidente de procedură, și orice apărare în fond. Și este știut că este mai greu să răspunzi la un incident sau o apărare în fond nesperioasă, dar la care nu te așteptai, decât să combați argumente puternice prevăzute.

Am văzut că procedura Basarabeană lasă președintelui tribunalului latitudinea să aprecieze necesitatea obligării pârâtului ca printr'un memoriu să răspundă la acțiune. În Bucovina și Ardeal, memoriile părților sunt obligatorii.

În Ardeal nici una din părți nu va putea desbata nimic oral, fără ca anterior să fi comunicat înscris chestiunea avocatului adversar.

Nu se poate să nu adoptăm aceste sănătoase principii.

Realizarea practică propun să se facă în modul următor, conduc de ideia de a urmări facerea unei proceduri simple:

După ce Prezidentul a găsit că chemarea în judecată este legal formulată în toate cazurile, se fixează două termene: cel dintâiu este o dată fixă, până la care portării sunt datori să comunice pârâților copiile după chemarea în judecată și citațiunile pentru cel de al doilea termen, adevăratul termen. cel la care părțile urmează să se prezinte înaintea instanței.

Acest al doilea termen trebuie să fie fixat la un interval de cel puțin o lună de cel din tăiu.

În termen de 15 zile dela primirea copiei după chemarea în judecată, pârâții și celelalte părți din proces sunt datori să depună la Tribunal un memoriu, în care să expună toate obiecțiunile și mijloacele de apărare ce au de opus, să arate probele ce au de făcut, să enumere și să alătore în copie actele de cari se servesc.

Copii după memoriu vor fi trimise adversarilor și celorlalte părți din proces prin scrisori recomandate.

Părțile vor primi deci acasă memoriile, sau vor putea lua cunoștință de ele la dosarul tribunalului, cu cel puțin 15 zile înainte de ziua fixată pentru înfățișare.

Pentru a evedenția avantajele sistemului, să presupunem că la 1 Aprilie se înmânează președintelui o acțiune legal formulată.

Președintele va fixa două termene, unul 15 Aprilie, până la care portării vor înainta părților copii după

acțiune și acte; al doilea termen, 15 Mai, pentru ca părțile să se înfățișeze la tribunal, sau la judecătorul care este delegat cu administrarea probelor.

După ce a primit copiile acțiunii și actelor depuse de reclamant, când știe toată tema de susținere a acestuia și probele la care se referă, pârâtul are un termen de 15 zile în care trebuie să formuleze sistemul său de apărare. În exemplul ales pârâtul va trebui să depună memoriul la Tribunal de la 15 Aprilie până la 1 Mai; în acelaș termen va comunica celorlalte părți prin scrisoare recomandată copii după memoriu, precum și după actele de care se servește.

Aceste scrisori vor sosi de sigur reclamantului înaintea de 15 Mai, termenul când părțile se vor întâlni pentru prima oară în lupta judiciară, în fața tribunalului sau judecătorului.

În modul acesta procesul se precizează încă de la început.

Trec la cea mai importantă din propunerile mele.

La prima instanță de fond se petrec două operațiuni cu totul deosebite, cari se urmează: *formarea procesului*, adică discutarea și administrarea probelor; *judecarea procesului*, adică pledarea și soluționarea lui.

Astăzi aceste două operațiuni cu totul deosebite se confundă în procedura noastră și această confuziune constituie viciul său organic.

Procese în stare de judecată figurează pe rol alături cu procese în formațiune, în cari nu s'a administrat nici o probă. Din această cauză se amână pentru ore înaintate de multe ori, procese, în cari nu se poate aplica nici articolul 151, sau obține o expertiză în vederea unei împărțeli.

La primul rând deci, trebuiesc separate aceste operațiuni pe cari însăși caracterul lor le deosebește.

Formarea procesului, să fie încredințată unui judecător unic, cea ce înseamnă instituirea procedurii preparatorii în mod obligatoriu. În procedura basarabeană nu există procedură preparatorie; în cea ardelenă are o aplicațiune restrânsă, în cazurile anume prevăzute de lege, dar este în toate procesele înlocuită prin ședința preliminară, denumită pentru constituirea procesului.

Procedura preparatorie are o largă aplicațiune în procedura bucovineană; fiind lăsată la suverana apreciere a tribunalului.

Aplicarea procedurii preparatorii va avea ca prim și imediat efect scurtarea termenelor.

Dacă admitem că procesele în stare de judecată pendinte azi la tribunale sunt 50%, prin descărcarea condicilor de cele în formațiune, termenele la tribunale se vor reduce la jumătate de cea ce sunt azi.

Iar termenele în procedura preparatorie vor fi extrem de urgente, la fiecare tribunal în loc de o singură condică formându-se cel puțin patru condici după numărul judecătorilor. Dacă ținem seamă că la tribunal mai toate procesele au nevoie de câte-va amânări în vederea probatoriilor, ușor ne dăm seama de importanța și utilitatea acestor termene de câte-va zile.

Propunerea mea făcută către comisiunea de procedură civilă a baroului de Ilfov, prin care ceream să se institue o procedură preparatorie obligatorie, a fost criticată în fond de d-l Cornel Chiseliță Consilier la Înalta Curte de Casație, în *Curierul Judiciar* din 20 Iunie 1920.

În esență d-sa spune «Obiecțiunea cea mai importantă ce este de făcut contra propunerilor d-lui Tencescu este că prin modul propus de administrarea probelor, adică prin însărcinarea unui judecător delegat cu admiterea sau respingerea probelor cerute, audierea

martorilor, experților etc. se înlătură principiul de ne-mijlocire și de procedură orală.

Prin nemijlocire se înțelege facerea probei direct înaintea tribunalului care judeca, fără mijlocirea unui judecător delegat.

De sigur procedura ideală este aceea care concentrează judecarea procesului într-o ședință unică în care se administrează toate probele și se desbate procesul.

În practică însă aceasta nu se poate realiza ușor.

De altfel nu toate probele pot influența asupra soluțiunii prin aceea că se fac direct la tribunal; ascultarea martorilor, interogatoriile părților și lămuririle experților sunt singurile probe cari în unele cazuri este bine să nu fie citite din formula rece a procesului verbal.

Tocmai pentru a atinge acest rezultat, procedura preparatorie este necesară.

În adevăr după ce se vor fi adunat toate celelalte probe, partea va putea cere judecătorului delegat să concentreze la prima ședință a tribunalului, toate probele ce dorește să fie administrate direct. Numai prin măsuri înțelepte luate de judecătorul delegat se va putea realiza concentrarea procedurii orale.

Acest corectiv introdus în procedura preparatorie, unit cu acela că tribunalul va putea judeca din nou admisibilitatea probelor, sunt cea mai bună garanție, că acest sistem va avea ca efect sigur să grăbească judecarea proceselor, dar că nu va compromite întru nimic dreptatea în sine.

Precum am văzut în toate procedurile din teritoriile alipite, există înmânarea prin poștă a actelor judecătorești. Această dispozițiune trebuie adoptată. S'a făcut obiecțiunea că se vor trimite hârtii albe. Controlul este ușor, obligând ca la primirea scrisorii la biroul poștal să se stampileze nu numai plicul dar și conținutul.

În Ardeal și Bucovina, părțile sunt obligate să fie reprezentate prin avocați la tribunale și la instanțele superioare.

Această măsură ușurează foarte mult comunicările, cari se pot face direct între avocați, de la mână la mână, fără forme și fără intermediul portăreilor.

Dispozițiunea în întregul ei, trebuie adoptată și nu în interesul celor bogați, ci a celor săraci.

Bogătașii au și azi avocați buni. Cei săraci însă, de și termină prin a avea avocat, de multe ori își văd drepturile compromise din cauză că au formulat acțiunea prin jehbari.

Obligativitatea avocaților, însoțită cu o mai bună organizare a asistenței judiciare gratuite de pe lângă toate barourile, este o măsură democratică, foarte utilă justițiabililor săraci.

Acestea sunt în linii generale, unele din principiile cari, dacă se vor adopta în viitoarea procedură unitară, sper că vor face să avem o procedură simplă, sigură, și precisă.

TRIBUNALUL TELEORMAN SECȚIA I-a.

Audiența dela 13 Noembrie 1920

Președ. d-lui TR. ALEXANDRESCU Prim Președinte

Societatea de Bazalt și Ceramică Cotroceni cu Primăria orașului Alexandria

Plată. — Imputațiunea ei de creditor. — Caracterul ei. — Acțiunea în anulare pentru dol. — Termen. — Art. 1112 și 1900 c. civ.

Prescripțiunea de cinci ani. — Legea comptabilității publice a statului. — Neaplicarea la creanțele certe ce nu cer o lichidare prealabilă.

Prescripțiunea comercială de zece ani la delict și quasi-

delicte derivând dintr'un fapt de comerț. — Neaplicarea ei. — Art. 947 c. com. 998 și 1890 c. civ.

Îmbogățire fără cauză. — Caracterul acesteia. — Art. 494, 549, 551, 593, 766, 771, 778, 919, 991, 993, 997, 1328, 1340, 1841, 1423, 1425 al. II, 1547, 1569, 1618, 1691 al. 2 c. civ.

Acțiune de *in rem verso*. — Caracterul și condițiunile de exercitare. — Dobânzi moratorii. — Acțiuni ce au de obiect o sumă de bani.

Daune cauzate printr'un delict sau quasi delict. — Neaplicarea art. 1079, 1081 și 1088 c. civ.

Dobânzi. — Delict sau quasi delict. Fapt de comerț. — Daune provocate.

1. Când un debitor el mai multor datorii a efectuat o plată și n'a uzat de dreptul său de a determina imputațiunea plății, iar dacă această plată i-a fost imputată de creditor prin chitanță liberatoare asupra unor anumite datorii, debitorul nu mai poate cere, conf. art. 1112 c. civ., ca imputațiunea să fie făcută asupra altei datorii, decât pentru cauză de dol și conform art. 1900 c. civ. adică în termenul de zece ani, cerut exercițiului acțiunilor în nulitate a convențiunilor pentru cauză de dol sau violență.

2. Prescripțiunea de cinci ani prevăzută de art. 125 și 127 din legea comptabilității generale a Statului se aplică numai creanțelor înscrise în bugetul Statului sau comunelor, a căror plată cere o prealabilă lichidare și ordonanțare, iar nu și creanțelor constatate prin înscrisuri, bonuri sau obligațiuni de plată emise de Stat sau comună, prin care se recunosc existența unor creanțe certe și lichide, care sunt supuse prescripției de drept comun.

3. Prescripția comercială de zece ani se aplică numai creanțelor ce izvorăsc din acte comerciale fie obiective, fie subiective, iar nu și creanțelor ce derivă dintr'un delict sau quasi delict în legătură cu o operațiune comercială.

4. Teoria îmbogățirii fără cauză nu a primit o formulare sistematică și unitară din partea legiuitorului civil, însă ea constituie o regulă superioară de morală socială. Condițiunile cerute pentru exercițiul acțiunii de *in rem verso* sunt: 1) o îmbogățire realizată de acel contra cărui este îndreptată acțiunea; 2) Să fie consecința directă a unui prejudiciu suferit de reclamant; 3) Să fie realizată fără o cauză justă.

5. Deși acțiunea de *in rem verso* este substituirea unei acțiuni personale în restituire și obiectul ei este o acțiune de bani, nu se pot aplica regulile dela daune interese, care cer ca debitorul să fie pus în întârziere.

6. În materie de daune delictuale și quasi delictuale punerea în întârziere se operează de drept, iar daunele interese moratorii curg din momentul săvârșirii faptului ilicit, nu din ziua cererii în judecată, căci dacă obligațiunea consistă în a nu face, debitorul care a călcat-o, este dator a da despăgubiri pentru simplul fapt al contravențiunii.

7. Dobânzile ce urmează a fi alocate părții prejudicate printr'un delict sau quasi delict sunt cele de 5% prevăzute de art. 1589 c. civ., de oarece delictul sau quasi delictul nu poate avea caracterul unui fapt de comerț chiar dacă ar fi fost săvârșit în legătură cu operațiunile ocazionate de raporturile juridice intervenite între părți în temeiul unui contract comercial.

Tribunalul,

Având în vedere acțiunea intentată, prin petițiunea înregistrată la No. 22312/915, de către Societatea de Bazalt și Ceramică dela Cotroceni contra Primăriei orașului Alexandria, având de obiect plata sumei de 40.730 lei ce i s'ar datora în modul următor:

1. 16.441 lei, rest de plată din suma de 161.748 lei reprezentând valoarea lucrărilor de trotuar și bordură

de bazalt executate de Societate în baza a două contracte de întreprinderi de lucrări încheiate cu Primăria orașului Alexandria la 22 Mai și 10 Septembrie 1889;

2. 10.069 lei, valoarea a diferitelor materiale de pavaj lăsate Primăriei și utilizate, fără consimțământul societății reclamante, la diferite lucrări de edilitate;

Considerând că, din desbaterile urmate, din actele produse și discutate de părți și din raportul de expertiză depus de expertul socotitor numit de tribunal pentru cercetarea scriptelor de contabilitate ale părților, rezultă în fapt următoarele:

Între Primăria orașului Alexandria și Societatea de Bazalt și Ceramică dela Cotroceni intervine la 22 Mai 1898 un contract de întreprinderi de lucrări prin care societatea reclamantă își ia angajamentul de a executa lucrări de trotuare și borduri de bazalt pentru valoarea de 100.000 lei plătită în 20 de anuități de câte 9.769 lei, ce urmau a fi achitate în rate trimestriale cu începere dela 15 Aprilie 1899.

Posterior acestui contract, Societatea își mai iea un identic angajament, prin convențiunea din 10 Septembrie din același an, de a mai efectua lucrări similare încă pentru suma de 50.000 lei, plătită de asemeni în anuități de câte 4.719 lei.

În îndeplinirea acestui angajament, Societatea de Bazalt execută lucrările prevăzute prin cele două contracte, efectuând încă un plus de lucrări în valoare de 11.748 lei, după cum se recunoaște de Primăria Alexandria prin adresele No. 2.875 din 6 Noembrie 1898. No. 167 din 21 Ianuarie 1899 și din procesul-verbal de recepțiune al lucrărilor generale, încheiat de comisiunea instituită în acest scop la 5 Noembrie 1899.

Totalul valorii lucrărilor executate de Societate pentru Primărie se ridică, deci, la suma de 161.748 lei.

Pentru achitarea sumei de 150.000 lei ce reprezintă valoarea celor două contracte, Primăria Alexandria emite Societății 160 bonuri de plată în care s'a calculat atât amortismentul datoriei cât și dobânda compusă de 7% până la scadențele respective și anume:

Optzeci de bonuri, purtând numerile dela 1—80 a câte 2.442 lei fiecare, reprezentând o valoare nominală de 195.392 lei plătită cu începere dela 15 Aprilie 1899 până la 15 Ianuarie 1919 și alte optzeci de bonuri, purtând numerile dela 81—160 a câte 1.179 lei, reprezentând o valoare nominală de 94.392 lei, plătită cu începere dela 15 Aprilie 1899 și până la 15 Ianuarie 1919.

Prin contractele încheiate, părțile au mai convenit ca, în cazul când primăria ar voi să plătească cu anticipație unul sau mai multe bonuri, Societatea îi va bonifica o dobândă de 7% pentru intervalul dintre data plății anticipate și scadența convenită.

Având în vedere că, asupra celor 160 bonuri de plată în valoare nominală de 289.786 lei, ce reprezintă amortismentul datoriei și plata dobânzilor compuse, Primăria a plătit până la 26 August 1902 bonurile 1—8 și 81—88, în valoare de 28.978 lei, iar la 12 Aprilie 1905, a mai plătit prin Casa de Depuneri, bonurile No. 9—24 și 89—104 cu scadențele dela 15 Aprilie 1901—15 Ianuarie 1905, în valoare de 39.078 lei și 18.878 lei, deci o sumă totală de 86.936 lei;

Considerând că deducându-se suma de 86.936 lei, plătită de Primărie Societății, din totalul valorii nominale a celor 160 de bonuri mai rămâne încă o valoare nominală de 202.849 lei ce urma a fi achitată;

Având în vedere că Societatea reclamantă, arată prin extractul de cont din 12 Aprilie 1905 adresat Primăriei și verificat de expertul socotitor, că părta ii mai datora încă la acea dată suma de 126.716 lei, care corespunde sumei de 202.849 lei 92 bani, valoarea nominală mai sus arătată din care s'a scăzut dobânda compusă de 7% ce urma a fi bonificată de Societate,

conform contractului, în cazul când Primăria ar fi făcut plata prin anticipație la acea dată;

Considerând că, asupra sumei de 126.716 lei menționată în extractul de cont, Primăria a mai achitat încă un număr de 34 bonuri, având scadențele dela 15 Aprilie 1905 până la 15 Ianuarie 1913, în valoare nominală de 61.579 lei, asupra cărora operându-se bonificația cuvenită s'a numărat Societății efectiv suma 48.350 lei;

Că, ulterior acestei plăți, și anume la 29 Octombrie 1905, se constată de expert că Primăria a mai achitat încă Societății de bazalt suma de 60.000 lei, la care urmează a se adăoga încă 1.943 lei, rămași disponibili cu ocaziunea plăților făcute de Primărie la 12 Aprilie 1905;

Că, scăzându-se din totalul de 126.716 lei, ce reprezintă datoria Primăriei către Societate la 12 Aprilie 1905, plățile efectuate în urmă, în sumă de 110.274 lei, ar mai rămâne, după pretențiunile Societății și arățărilor expertului, un rest de 16.441 lei, ce ar reprezenta datoria Primăriei Alexandria către Societatea reclamantă pentru lucrările de pavaj făcute de aceasta;

Considerând că este exact, în fapt, că din lichidarea complexului de raporturi dintre Societatea de bazalt și Primăria Alexandria, aceasta ar mai datora celui din urmă suma de 16.441 lei;

Având în vedere că Primăria Alexandria pretinde că, în această sumă, cerută de Societatea reclamantă intră și lucrările efectuate în plus, în afară de prevederile contractelor, în valoare de 11.748 lei;

Având în vedere că, în ceea ce privește plata acestei sume de 11.748 lei, pârta invoacă, în prim rând, prescripțiunea de cinci ani, prevăzută de art. 125 și 227 din legea contabilității publice a Statului, întrucât suma de 11.748 lei fiind înscrisă în bugetul comunei pe exercițiul financiar 1900—1901, și Societatea nereclamând-o, dreptul său este prescris potrivit susarătatelor texte cari prevăd că se prescriu, în folosul statului și comunelor, toate creanțele pentru plata cărora s'au prevăzut credite în buget, dar cari vor fi rămase nelichidate, neordonanțate sau neplătite în curs de cinci ani, socotiți dela deschiderea exercițiului financiar;

Că, în al doilea loc, Primăria Alexandria invoacă, în apărarea sa de plată, prescripțiunea liberatorie de zece ani, prevăzută de art. 947 cod. comercial;

Considerând că nici una din cele două prescripțiuni invocate de pârta, nu pot avea loc în speță, în ceea ce privește suma de 11.748 lei, care reprezintă plusul lucrărilor efectuate, pentru simplul motiv că această sumă a fost achitată de Primăria Alexandria încă dela 12 Aprilie 1905, când făcând mai multe plăți Societății, și neuzând de dreptul său de a determina imputațiunea plății, această plată a fost imputată de Societatea de bazalt, prin Șerisoarea No. 32.949, din 14 Mai 1905 adresată Primăriei, asupra datoriei de 11.748 lei, rămânând, astfel, definitiv stabilit, conform art. 1112 cod. civil, că imputațiunea a fost făcută asupra acestei datorii indicate de creditor în chitanța liberatoare, debitorul neputând să atace această imputațiune de cât numai pentru dol, și, în orice caz, numai în termenul de 10 ani prevăzut de art. 1900 c. civ., pentru exercițiul acțiunilor în nulitate a convențiilor pentru cauză de dol ori violență, întrucât remiterea chitanței ce cuprinde o imputațiune determinată de creditor și acceptată tacit de debitor, prin primirea înscrisului fără nici o rezervă, operează un adevărat acord de voință a cărui validitate nu poate fi atacată decât pe calea și în termenul prevăzut pentru

anularea convențiilor în genere (*Alexandresco*, VI, p. 539);

Având în vedere că nu poate fi, în nici un caz, vorba de prescripțiunea cincenală din art. 125 și 227 din legea pentru contabilitatea generală a Statului, întrucât această prescripție specială prevede numai acele creanțe pentru a căror plată se cere o prealabilă lichidare și ordonanțare, iar nu și pentru înscrisurile, bonurile sau obligațiunile de plată emise de Stat sau de o comună care constată o creanță certă și lichidă, supusă, în ceea ce privește prescripțiunea, regulilor dreptului comun (C. apel Buc. II, No. 50/92, *Dreptul*, 1892, pag. 186; Cas. I, 29/1893 *Bul.* 1833, pag. 24; Cas. I, 128/99, *Bul.* pag. 294);

Considerând că întrucât prescripția invocată de pârta nu poate fi aplicabilă sumei de 11.748 lei, considerată ca reprezentând plusul lucrărilor executate, în afară de contract, urmează să examinăm dacă dreptul de a mai reclama această sumă este stins, conform art. 947 cod. comercial, în cazul când am considera-o că reprezintă anuitățile datorite încă de Primăria Alexandria în baza celor două contracte de întreprinderi de lucrări;

Considerând că și chestiunea prescripțiunei comerciale de zece ani, prevăzută de art. 947 cod. com., dat fiind faptul că anuitatea datorită de Primărie Societății reclamante era de 9769 lei, suma de 16.441 lei, nu ar putea reprezenta decât anuitățile datorite pe ultimii doi ani anteriori pornirii acțiunei, introdusă de Societatea reclamantă la 4 Septembrie 1915, făcându-se abstracție de împrejurarea că multe din aceste bonuri au devenit exigibile în cursul instanței posterior introducerii acțiunei;

Având în vedere că, în susținerea prescripțiunei extinctive, Primăria Alexandriei invoacă împrejurarea că Societatea de Bazalt ar fi convenit ca termenul de plată al creanțelor sale periodice să fie preschimbat la 12 Aprilie 1905, de când, deci, ar urma să curgă calculul prescripțiunei de zece ani;

Că, însă, împrejurarea că Primăria a mai făcut plăți și în luna Octombrie 1905 exclude existența unei asemenea convențiuni, care nici nu se poate rațional concepe față de faptul că Primăria își rezervase prin contract dreptul de a înlătura beneficiul termenului, pe care împrejurările contractului îl arată, contrar prezumpțiunei din art. 1024 cod. civil a fistipulat în favoarea creditorului, prin plăți anticipate, fără a mai fi deci nevoie de o asemenea convențiune;

Că chiar dacă s'ar interpreta ultima plată făcută de Primărie la 29 Octombrie 1905, cu o lichidare definitivă, ce ar fi implicând și o schimbare de termen, încă nu se poate spune că ne-am găsi în fața unei prescripțiuni îndeplinite, dată fiind împrejurarea că acțiunea a fost pornită la 4 Septembrie 1915;

Având în vedere că facultatea plății anticipate era pentru Primărie, conform stipulațiunilor contractului, singura împrejurare prin care putea ridica Societății dreptul de a beneficia de dobânda compusă a ratelor periodice ale amortismentului;

Că, întrucât Primăria nu a uzat de acest drept al plății anticipate, nici o modificare nu a putut interveni cu privire la schimbarea termenului, o asemenea schimbare fiind chiar și neverosimilă și nelogică, de oarece dat fiind faptul constant că la 29 Octombrie 1905 s'a achitat de Primărie chiar și o mare parte din ratele datorite ulterior, ar fi să presupunem că Primăria ar fi înțeles să facă exigibile ratele posteroare ale amortismentului mai înainte chiar de data exigibilității lor, luându-și astfel sarcina oneroasă de a plăti

dobânzi mai înainte de scadențele convenite prin contractul primitiv ;

Considerând că o asemenea convențiune aditională nu ar părea probabilă decât numai în cazul când s'ar atribui Primăriei calculul preconcept de a-și crea un punct de plecare mai îndepărtat pentru o viitoare prescripțiune liberatorie de care ar fi căutat să beneficieze în viitor, ceea ce este exclus, dacă se ține socoteala de noțiunea de onestitate și bună credință care, cel puțin în mod teoretic, trebuie atribuită autorităților publice ;

Având în vedere că, întrucât primul capăt de cerere din acțiunea Societății de Bazalt este întemeiat, urmează a fi admis, obligându-se Primăria Alexandria la plata sumei de 16.441 lei.

Considerând că Societatea de bazalt mai pretinde încă suma de 10.069 lei, cu procente de 6% dela data intentării acțiunii, suma ce reprezintă valoarea pavelor, jgheburilor și dalelor lăsate în depozitul Primăriei la 6 Noiembrie 1898, și pe care Primăria le-a întrebuințat la reparațiuni de trotuare, după cum rezultă din dovada de primire eliberată de inginerul Primăriei și din adresa acelei autorități No. 2117 din 14 Aprilie 1920 ;

Având în vedere că Primăria pârâită invoacă și cu privire la plata acestei sume prescripția de zece ani prevăzută de art. 947 cod. com. ;

Considerând că, prescripția specială comercială nu poate fi aplicabilă decât numai creanțelor ce isvoresc dintr'un act comercial, fie prin natura intrinsecă a operațiunii juridice, fie prin calitatea subiectivă a contractanților, iar nu și în cazul când creanța derivă dintr'un delict sau dintr'un quasi-delict în legătură cu o operațiune comercială, căci nici un text sau principiu de drept nu poate face din asemenea fapte obiectul unui act de comerț, iar din punctul de vedere subiectiv nu se poate concepe nici un raport de cauzalitate între noțiunea de comercialitate și delictul sau quasi-delictul săvârșit de o persoană (C. Buc. II, 284/908, *Dreptul* 73/908) ;

Considerând că fapta Primăriei Alexandria de a întrebuința, în folosul său, materialul primit de inginerul Primăriei, chiar și în cazul când acest funcționar nu ar fi fost autorizat să ia în primire acest material, și nu ar fi avut, prin natura atribuțiilor sale, nici o calitate să-l primească, constituie un quasi-delict de îmbogățire fără cauză în detrimentul Societății reclamante ;

Având în vedere că, deși teoria îmbogățirii fără cauză nu a primit nici o formulare sistematică și unitară din partea legiuitorului civil, totuși ea constituie unul dintre postulatele de drept natural ce și-a găsit în repetate rânduri, consacrarea în textul pozitiv al codului, cum este de exemplu în art. 494, 549, 551, 593, 766, 771, 778, 919, 991, 993, 997, 1308, 1340, 1341, 1423, 1425, al. II, 1547, 1569, 1618, 1691 al. II, constituind o regulă superioară de morală socială, deasupra tuturor legilor scrise, și fiind, în același timp, un corolar direct și o sancțiune logică și strict necesară a dreptului de proprietate (*A. Colin et H. Capitant*, II, p. 414, edițiunea 1920 ; *Planio*, II, p. 1089) ;

Considerând că, în speță, sunt întrunite cele trei condițiuni cerute pentru exercițiul acțiunii de *in rem verso* și anume ; 1) O îmbogățire realizată din partea celui care este îndreptat la acțiune ; 2) Această îmbogățire să fie consecința directă a unui prejudiciu suferit de reclamant ; 3) Îmbogățirea să fie realizată fără o justă cauză (*A. Colin et H. Capitant*, II, p. 417 — 421, Cas. fr. 11 Iulie 1889, *Dalloz*

anul 1889, partea I. No. 393 ; idem 15 Iunie 1892, *Dalloz* 1892, I, No. 596 ; idem 21 Iulie 1903, *Dalloz* 1903, I, No. 181, idem 18 Octom. 1904, *Dalloz* 1904, I, No. 119) ;

Având în vedere că Societatea reclamantă cere, afară de plata sumei de 10.069 lei, ce reprezintă valoarea materialului său întrebuințat fără drept de Primărie, și procente de 6% la această sumă dela data intentării acțiunii ;

Considerând că, potrivit art. 1088 cod. civil, la obligațiunile ce au de obiect o sumă de bani daunele-interese pentru neexecutare cuprind dobânda legală, fără ca legea să oblige pe creditorul care le cere să justifice existența vreunui prejudiciu ;

Având în vedere că, întrucât acțiunea de *in rem verso* este substituția unei acțiuni personale în restituire în locul acțiunii în revendicare, devenită imposibilă, prin pierderea obiectului, și obiectul ei fiind, astfel, o sumă de bani, este firesc ca ea să fie guvernată de principiile stabilite prin art. 1038 c. civ. ;

Considerând că, în logică strictă, aceste dobânzi ce reprezintă daunele-interese moratorii pentru suma ce se datorează societății, ar trebui plătite, nu numai din momentul pornirii acțiunii, întrucât în materie de quasi-delict nu mai sunt aplicabile regulile stabilite prin art. 1079, 1081 și 1088 c. civil ; că daunele-interese nu sunt datorite decât atunci când debitorul este pus în întârziere, fie printr'o somațiune în obligațiunile de a da și de a face, fie prin intentarea unei acțiuni în obligațiunile ce au de obiect o sumă de bani ;

Considerând că punerea în întârziere a debitorului este o condițiune esențială pentru obținerea daunelor numai atunci când ele derivă dintr'o convențiune, căci numai atunci se poate trage o concluzie de culpă în contra debitorului, care nu voește a-și executa obligațiunea sa, cu toate că i s'a cerut, în mod expres, de creditor îndeplinirea acelei obligațiuni ;

Având în vedere că, în materie delictuală și quasi-delictuală, punerea în întârziere este inutilă pentru obținerea daunelor, ea operându-se deplin drept, întrucât orice persoană este considerată, juridicește și moralmente, în întârziere de a nu săvârși un fapt ilicit ce prejudiciază pe altul și de a repara prejudiciul care este consecința faptului ilicit (Cas. I. No. 276/909, *Bul.* 1909, p. 764 ; Cas. No. 415/911, *Bul.* 1911, p. 808) ;

Considerând că, în sprijinul acestei soluțiuni sunt și dispozițiunile art. 994 c. civ., potrivit căruia acela care primește cu rea credință o plată ce nu-i este datorită, este obligat a restitui atât capitalul cât și interesele încă din ziua plății, fără a mai fi, deci, nevoie de o cerere de judecată asimilată de legiuitor unei adevărate somațiuni pentru curgerea dobânzilor, privite ca daune moratorii ;

Considerând că raporturile pe care le implică între indivizi viața socială fiind caracterizate, în prim loc, prin obligațiunea negativă de a nu cauza altuia un prejudiciu, încălcarea acestei obligațiuni în *abstinento* creiază, prin ea însăși, un drept, pentru cel prejudiciat, de a obține o dezdaunare, încă din momentul săvârșirii faptului ce făcea obiectul obligațiunii negative, în conformitate cu principiul pus de art. 1087 c. civ., în sensul că dacă obligațiunea consistă în a nu face, debitorul care a călcat-o este dator a da despăgubiri pentru simplul fapt al contravențiunii ;

Având în vedere că Societatea de Bazalt nu pretinde, prin acțiunea sa, decât numai dobânzi dela intentarea acțiunii, astfel încât nu i se poate da peste limita pretențiunilor deduse în judecata tribunalului,

iar pe de altă parte, cuantumul acestor dobânzi nu poate fi, în nici un caz, acela de 6% fixat de art. 1589 ca dobândă legală comercială, deoarece delictul sau quasi-delictul nu poate avea caracterul unui act comercial, nici prin natura proprie a faptului material prejudiciabil, nici prin circumstanța subiectivă a calității autorului acestui fapt, chiar dacă ar fi fost săvârșit în legătură cu operațiunile ocazionate de raporturile juridice intervenite între părți în temeiul unui contract comercial;

Că, astfel fiind, dobânda ce urmează a fi atribuită societății este cea de 5% prevăzută de art. 1589 c. civ., pentru creanțele civile, socotită dela intentarea acțiunii, ceea ce face 2622 lei;

Pentru aceste motive, redactate de d-l Prim președinte T. Alexandrescu, Trib. admite, etc.

(ss) Traian Alexandrescu, I. Novacescu.

NOTA. — Tribunalul Teleorman, judecând un proces în care reclamanta era Societatea de Bazalt și Ceramică dela Cotroceni, iar pârta Primăria orașului Alexandria, a avut prilejul să se pronunțe asupra unei interesante spețe de îmbogățire fără cauză. Pe lângă alte chestiuni ridicate în cursul desbaterilor, și cari nu oferă vre-o deosebită însemnătate, s'a discutat dreptul Societății de a obține dela Primărie o sumă de bani reprezentând valoarea unor pavaje, igheaburi și lespezi lăsate în depozitul comunei și întrebuințate de aceasta pentru reparațiunea trotoarelor. Tribunalul a admis acest cap de cerere al reclamantei, întemeindu-se pe principiile înăvuirii nelegitime și înlăturând cu drept cuvânt două argumente, din cari primul se baza pe prescripțiunea decenală a art. 947 cod. com. iar al doilea pe o constatare de fapt cu totul străină de problemul nostru: ne-autorizarea funcționarului care luase materialul Societății.

Am relevat sentința Tribunalului Teleorman, pentru că expune într'un mod destul de larg teoria îmbogățirii fără cauză, atât de echitabilă și de fecundă în aplicațiunile sale, și totuși atât de rar invocată înaintea justiției. Trebuie de altfel să adaog că, chiar în cazurile când părțile pun chestiunea pe terenul acesta, instanțele judecătorești, fie dela noi, fie din Franța, evită de cele mai multe ori să le urmeze pe această cale și să mulțumesc să motiveze hotărârile lor în fapt, fără a căuta să cerceteze dacă este sau nu locul de a aplica principiile¹⁾. De sigur că impreciziunea ce domnește încă asupra materiei este motivul de căpetenie al acestei abstențiuni regretabile, dar dacă jurisprudența nu se decide să dea viață unei construcțiuni doctrinale aproape terminate, e lesne de priceput că progresul va fi din cele mai anevoioase. Iată de ce sentința adnotată merită să fie pusă în evidență, cu speranța că o vor urma altele.

1) Cas. Franc., 2 Decembrie 1891, D. 92, 1, 161 (cu o notă a D-lui Sarrut), p. 92, 1, 92. Cf. Stoicescu, De l'enrichissement sans cause, p. 115.

De și conturul teoriei îmbogățirii fără cauză nu este încă pe deplin schițat, nu e mai puțin adevărat că trăsăturile ei esențiale sunt astăzi stabilite. Literatura juridică asupra chestiunii, fără a fi abundentă, cuprinde hotărâri, monografii, articole de revistă, cari puțin câte puțin au contribuit la clarificarea laturilor obscure²⁾. Ceea ce ne interesează din punctul de vedere practic nu este atât rezolvirea unor anumite dificultăți, cum ar fi de ex. fundamentul juridic al teoriei, înțelesul cuvântului «cauză», etc., cât fixarea condițiunilor cerute pentru acordarea acțiunii zise *de in rem verso* (mai exact *condictio*), care este sancțiunea înăvuirii nejustificate conservată de cineva în detrimentul altuia. O persoană se plânge că un terțiu s'a îmbogățit pe nedrept în dauna sa. Când putea-vor tribunalele să i dea câștig de cauză? În ce împrejurări trebuie să se fi efectuat îmbogățirea celeilalte părți? Cari sunt criteriile ce trebuiesc aplicate aci?

Din puținele rânduri acordate de marii jurisconșulți problemului nostru, precum și din diverse decizii jurisprudențiale, datorite în special instanțelor judecătorești din Franța, reeșea nevoia următoarelor trei condițiuni: 1. Transmisiunea unei valori dintr'un patrimoniu în alt patrimoniu, 2. Absența unei juste cauze, 3. O legătură juridică stabilită între cele două părți. Am combătut această grupare artificială a condițiunilor necesare acțiunii de îmbogățire fără cauză, căutând să dovedesc că mai ales prima era absolut arbitrară³⁾. Socot că pentru acor-

2) Pe lângă bibliografia citată în A. Colin și H. Capitant, II, p. 403—409, și în Planiol, II, 309—312, V. Bruckmann, Die Rechte des geschäftsfähigen ohne Auftrage (zugleich ein Betrag zur Lehre von Begriff der auftraglosen Geschäftsbesorgung). E. Iung, Die Bereicherungsansprüche und der Mangel des rechtlichen Grundes. R. Stammeler, zur Lehre von der Ungerechtfertigte Bereicherung nach dem B. G. B. T. Theodoroff, De l'enrichissement sans cause (Teză din Toulouse, 1907). — Pentru doctrina și jurisprudența română: Alexandrescu, V. p. 350 Curierul Judiciar, 1897, p. 254. 1904, p. 513 (articol de I. Cezărescu). 1911, p. 63. 1912, p. 87, p. 224; 1913, p. 139, p. 143; 1914, p. 236; 1919, p. 287. *Buletinul Casației*, 1914. I. p. 150. *Dreptul*, 1886, p. 68 (cu o notă de Gr. Păucescu). 1904, p. 104 (articol de D-l C. G. Dissescu). 1905, p. 33, p. 110, p. 126 (conținând în trei numere un magistral studiu datorit D-lui C. N. Toneanu). 1911, p. 205. 1913, p. 273, p. 379. 1914, p. 142, p. 557. 1920, p. 538 (cu sentința Trib. Teleorman adnotată acum). — Din 1904, când am încercat să înfățișez pentru prima dată o teorie generală a îmbogățirii fără cauză, și până astăzi au apărut din ce în ce mai multe hotărâri judecătorești asupra chestiunii, în Dalloz, Sirey, *Pandectes Françaises. Revue Trimestrielle de Droit civil. Revue critique* (care a publicat în 1912 și o remarcabilă disertațiune a regretatului Henry Loubers), etc., pe care le-am adunat, cum era firesc, cu o deosebită luare amite. Nu le menționez aci, căci ar necesita un spațiu prea lung, în disproporție cu cadrul adnotațiunii de față, cu toate că aș aduce poate un serviciu celor ce se interesează de subiectul nostru, fiindcă adesea căutările *ad hoc* rămân infructuoase materia nefiind concentrată în tabele și în repertorii sub o rubrică unică, ci răspândită cam la voia întâmplărei.

3) Stoicescu, op. cit., p. 61—73. Cf. M. Possa, Etude de la jurisprudence et développement de la théorie de l'enrichisse-

darea acțiunii ajunge probarea unei sărăcirii căreia să corespundă o îmbogățire, și apoi dovedirea lipsei unei juste cauze. Judecătorul va cere așa dar în primul rând dacă există o relațiune dela cauză la efect între sărăcirea cuiva și înavuțirea altcuiva, un raport, în sensul cel mai larg al cuvântului, între fluctuările de valoare cari au dat naștere procesului, iar în al doilea rând dacă această înavuțire este nedreaptă, nelegitimă, neîntemeiată pe o justă cauză.

S'a observat că tribunalele recunosc fără greutate îmbogățirea nelegitimă în cazul când se produce direct de la un patrimoniu la altul, dar că o admit foarte parcimonios când se realizează prin intermediul unui terțiu, ceea ce ar denota că înavuțirea nu se ia în seamă de cât când constă într-o valoare dobândită de un patrimoniu în dauna altuia, când este «directă», iar nu și atunci când constituie pentru terțiu un folos indirect. Aceasta tendință a fost însă combătută nu numai de doctrină⁴⁾, dar uneori și de jurisprudență⁵⁾.

O altă încercare a fost făcută pentru a se suprima condițiunea lipsei de cauză, probabil în intențiunea nemărturisită de a curăți terenul nostru de o noțiune care sub un aspect din cele mai simple ascunde complicațiuni și subtilități nebănuite. Stammeler⁶⁾ în Germania, Ripert și Teisseire⁷⁾ în Franța, au criticat expresiunea «fără cauză», declarând-o sau inutilă și susceptibilă de a produce anumite confuziuni, sau inexactă și putându-se mai de grabă înlocui prin expresiunea de «contrar echității, nedrept». Ori cât s'ar trudi însă juriștii să înlăture ideea de cauză, aceasta va subzista totuși, căci problemul nu este de loc elucidat prin adoptarea unei concepțiuni noi care prezintă gravul defect de a fi extrem de subiectivă și deci de a permite arbitrarul. Fie că am reveni la vechiul criteriu roman al lui *causa prætenta* și *causa futura*, fie că

am aprecia cauza după sentimentul echității, fie că am înțelege prin cauză „actul juridic care explică, care justifică, achizițiunea unei valori“,⁸⁾ după cum foarte bine a observat marele civilist francez Saleilles „oricât s'ar declara teoria cauzei de prisos, nu putem să o evităm, fie că se ridică, cum e cazul la noi, din punctul de vedere al validității actului, fie că se înfățișează, ca în Germania și în dreptul roman, pe terenul acțiunii în repetițiune pentru îmbogățirea fără cauză. Oricare ar fi rezultatul de dedus, nulitate, ori repetițiune, orice s'ar voi și orice s'ar face, trebuie să isprăvim prin a defini ce e lipsa de cauză, adică prin a ne întreba ce este cauză și ce trebuie să înțelegem prin cauză juridică“. ⁹⁾ De altfel, noțiunea cauzei în teoria noastră se va deosebi de aceea a cauzei, privită ca element esențial al convențiunei, de oare ce în materie de acțiune *de in rem verso*, ea va apare mai mult sub aspectul de justă cauză.

A spune așa dar, cum se face uneori, că nimeni nu se poate îmbogăți în detrimentul altuia e eronat¹⁰⁾. Câte vânzări n'ar trebui desființate sub cuvânt că prețul n'a corespuns întocmai valorii lucrului și că, prin urmare, una din părți s'a înavuțit în dauna celeilalte! Formula completă e: Nimeni nu se poate îmbogăți în paguba altuia fără cauză, sau mai exact fără justă cauză, căci „adevăratul principiu, dela care nu trebuie să ne îndepărtăm este că nimeni nu trebuie fără justă cauză să se îmbogățească în dauna altuia“ scria Labbé încă în 1893.

Pentru a rezuma cele de mai sus, constatăm că încercările făcute în scopul de a adăoga sau de a suprima din condițiunile trebuincioase acțiunii care sancționează îmbogățirea fără cauză, au rămas zadarnice. Ne rămâne de examinat dacă Tribunalul Teleorman a făcut o exactă aplicațiune a principiilor și dacă a avut dreptate să acorde Societății de Bazalt suma ce reprezintă valoarea jgheaburilor, dalelor și pavajelor societății ce fuseseră întrebuințate de primăria comunei Alexandria.

Fără îndoială că speța judecată constituie o ipoteză clasică de îmbogățire nedreaptă. Argumentele invocate în sens contrar de primărie sunt de o slăbiciune care fac inutilă vre-o discuțiune ori cât de succintă. Altele ar fi putut să fie obiecțiunile părții după exemplul proceselor celor ce s'au judecat în străinătate! Dar se vede că teoria înavuțirii fără cauză este încă atât de rău cunoscută la noi, în cât nici n'a

4) Colin și Capitant, op. cit., II, p. 409.

5) Cas. franc., 15 Iunie 1892, D., 92, 1, 596. S. și I, P., 93, 1, 281 (cu o notă de Labbé). Lyon, 11 Ianuarie 1906, D., 906, 2, 132. Pand. fr. 906, 2, 235. Cas. fr., 23 Novembre 1908, D., 12 1, 219 (cu o notă de Ripert). Cf. Revue Critique, 1907, p. 209.

6) Stammeler, op. cit., p. 31 și urm. Cf. și Die Lehre von dem richtigen Recht a aceluiaș.

7) Ripert și Teisseire. Revue Trimestrielle de Droit civil, 1904, p. 790.

8) Collin și Capitant, op. cit., II, p. 406.

9) R. Saleilles. Etude sur la théorie générale de l'obligation d'après le premier projet de code civil pour l'empire allemand, ed. 2-a, p. 461, No. 2.

10) Planck. Bürgerlicher Gesetzbuch hebst Einführungsgesetz, II, p. 575.

putut da naștere unei lupte în care pretențiunile uneia din părți să fie combătute cu oarecari sorți de izbândă de către partea cealaltă.

Există îmbogățire? Evident că da, pentru că Primăria a profitat de diverse materiale pentru cari n'a debursat un ban. Patrimoniul ei s'a mărit fără nici un sacrificiu corespunzător, și tot de odată fără ca reclamanta să fi avut o intențiune de liberalitate, *animus donandi*. Există sărăcire? Iarăș da, întrucât Societatea de bazalt a fost proprietara acelui material pe care acum nu'l mai poate revendica.¹¹⁾ Patrimoniul ei s'a micșorat, fără să fi obținut nici o compensanțiune echivalentă. Există în stârșit lipsa unei juste cauze pe care să se rezeme această prefacere supravinită în ambele patrimonii? Și aci trebuie să răspundem tot afirmativ, de oarece primăria din Alexandria nu putea invoca nici un motiv legitim, nici un act juridic, pe care să și întemeieze conservarea îmbogățirii ce o realizase în dauna Societății. Tribunalul se afla deci în fața unui caz indubitabil de îmbogățire fără cauză și sentința pronunțată consacră soluțiunea cea justă.

Dacă aderă fără rezervă la modul cum Tribunalul a rezolvit chestiunea, trebuie să indic însă trei puncte, de altminteri secundare, asupra căror aș fi preferat ca sentința să se fi explicat mai clar.

Mai întâi, ce anume a obținut reclamanta? Valoarea materialelor luate de primărie. Cu alte cuvinte, îi s'a reparat paguba suferită. Ba chiar dânsa a evaluat această pagubă și a arătat țifra la care o prețuia: 10 069 lei. Or aceasta este în contradicțiune formală cu o regulă unanim admisă, anume că cuantumul sumei obținute prin acțiunea de îmbogățire nedreaptă nu reprezintă nici odată sărăcirea reală, paguba completă suferită de reclamant, dar numai îmbogățirea pârâtului.¹²⁾ Este foarte adevărat că, în speță, s'ar

putea obiecta că sărăcirea și îmbogățirea sunt aceleaș: Primăria nu s'a îmbogățit oare cu 10.069 lei, pe cari altfel ar fi trebuit să-i deburseze pentru cumpărarea jgheaburilor și lespezilor? Nu e deci o simplă șicană de cuvinte pretențiunea de a indica în sentință această sumă ca quantum de îmbogățiri, când acea sumă a fost arătată ca quantum al sărăcirii? Răspund că, înainte de toate, nu știu deloc dacă în fapt Primăria n'ar fi avut posibilitatea să și procure acest material mai ieftin, în care caz înavuțirea ei ar fi fost inferioară sărăcirii Societății de Bazalt. Dar, presupunând chiar că îmbogățirea și sărăcirea s'ar fi echilibrat perfect, tot era necesar să se precizeze în sentință că cei 10.069 lei reprezintă profitul realizat de Primăria orașului Alexandria, iar nu «valoarea materialului întrebuințat fără drept de Primărie», pentru motivul foarte simplu că aceasta este aspectul cel just sub care trebuie înfățișată chestiunea. Considerentele unei sentințe statornicesc jurisprudența. Arătând în mod eronat sau măcar ambiguu un principiu dat, riscăm să dăm puțința creării unui precedent greșit, care trecând dela o sentință la alta, va denatura o întreagă latură a teoriei căreia se aplică. În procesul judecat de Tribunalul Teleorman cele două sume erau poate identice, dar în câte altele îmbogățirea nu mai corespunde câtuși de puțin cu sărăcirea!

În al doilea rând, citesc fraza: «Fapta primăriei Alexandria de a întrebuința în folosul său materialul... constituie un *quasi-delict* de îmbogățire fără cauză». Observ că d-l Traian Alexandrescu, distinsul prim-președinte care a semnat sentința noastră, califică înavuțirea nedreaptă de *quasi-contract*, într'un articol asupra naturei dreptului de retențiune, apărut puțin timp după aceea.¹³⁾ Nu văd deloc necesitatea ce a resimțit-o Tribunalul de a lua o hotărâre în privința unei chestiuni de teorie pură, care de altfel e atât de controversată, încât nici astăzi n'a căpătat o soluțiune definitivă. Autorii mai vechi consideră îmbogățirea fără cauză ca un *quasi-contract*.¹⁴⁾ Alții au văzut într'însa un *quasi-delict*.¹⁵⁾ Planiol care susținuse în clasicul său tratat de drept civil că acțiunea de îmbogățire nelegitimă este *quasi-delictuală*, a afirmat aiurea că îmbogățirea fără cauză este un *quasi-contract*, plecând însă dela ideea că faptele ce dau naștere *quasi-contractelor* sânt fapte ilicite și că noțiunea nouă a «actului ilicit» e chemată să înlocuiască concep-

11) Incepând încă dela *Savigny*, *Traité de droit romain*, ed. 2-a, V, p. 503 și urm., a cărui teorie a prezentat în dreptul roman anume erori pe cari nu le pot releva aci, s'a spus adesea că acțiunea de *in rem verso*, acțiune personală, este dată proprietarului, cari nu mai poate uza de acțiunea sa reală, revendicarea. V. *Boistel*, *cours de philosophie du droit*, I, p. 452. *Stoicescu*, op. cit., p. 130. *Possa*, op. cit., p. 170—172, p. 201. S'a susținut de *Zacharie*, *cours de droit civil français*, IV, art. 576, că are un caracter real destul de pronunțat, de oarece se poate intenta contra oricărei persoane, chiar când este incapabilă. Am comite însă o greșală gravă împingând prea departe analogia dintre acțiunea de îmbogățire și revendicare, căci o deosebire esențială le desparte: Prin revendicare recapăt propriul meu lucru aflat în patrimoniul altuia, Prin acțiunea de *in rem verso* sau *condictio* nu dobândesc decât o sumă de bani reprezentând folosul ce l'a tras un altul dintr'o scădere, dintr'o știrbire a patrimoniului meu.

12) *Laurent*, *principes de droit civil français*, XX, No. 333 și 340; *Mourlon*, *Répétitions écrites sur le code civil*, II, No. 1668. *Sauviesse*, op. cit., No. 345. *Stoicescu*, op. cit., p. 144. *Theodoroff*, op. cit., p. 149. Imi pare că eroarea provine din aceea că, privind acțiunea de îmbogățire ca echivalentul unei revendicațiuni pie dute, Tribunalul crede că obiectul acțiunii e acelaș ca al revendicării sau prețuirea lui în bani: «Având

în vedere că, întrucât acțiunea de *in rem verso* este substituarea unei acțiuni personale în restituire în locul acțiunii în revendicare devenită imposibilă prin pierderea obiectului, și obiectul fiind astfel o sumă de bani, este firesc ca ea să fie guvernată de principiile stabilite prin art. 1088 c. civ., etc.».

13) *Curierul Judiciar*, 1921, p. 34.

14) *Bufoir*, *Propriété et Contrat*, p. 455—456.

15) *Planio*, op. cit., II, p. 293 (ediția I-a).

țiunile cele vechi ale delictului și quasi-delictului.¹⁶⁾ Alți, în sfârșit, fac să intre îmbogățirea nelegitimă în sfera obligațiilor legale, de oarece clasificarea tradițională a obligațiilor este nejuridică, obligațiile neputând deriva decât sau din voință sau din lege.¹⁷⁾ Socot așa dar că Tribunalul ar fi fost mai prudent să nu atingă această spinoasă chestiune, ori să adopte soluțiunea modernă preconizată astăzi de cei mai mulți.

În al treilea rând, sentința noastră enumerând condițiunile necesare acțiunii de *in rem verso* cere ca «îmbogățirea să fie o consecință directă a unui prejudiciu suferit de reclamant». Nu pot intra în amănunte și dovedi de ce o atare cerință este arbitrară. Mă mulțumesc să reamintesc numai cele expuse mai sus și să regret că tribunalul n'a crezut de cuviință să se ralieze opiniei d-lor Colin și Capitant, cari combat cu vervă și în modul cel mai convingător adăogarea unei asemenea condițiuni la cele impuse actualmente de majoritatea autorilor și a instanțelor judecătorești pentru repetarea îmbogățirii fără cauză.

Închei, aprobând în totul soluțiunea dată de Tribunalul Teleorman care, exceptând cele câteva puncte relevate în această notă, a examinat foarte juridic teoria înavușirii nedrepte și a adus o importantă contribuțiune la cercetarea ei în dreptul românesc.

C. STOICESCU

Profesor la Facultatea de drept din București

JUDECĂTORIA OCOL. VI URBAN BUCUREȘTI

Audiența dela 6 Aprilie 1921

Președenția d-lui ALEX. MINCULESCU, Jude-ajutor

Maria V. Nicolaescu cu Elisabeta Ionescu și Al. Rădulescu

Carte de judecată No. 155

Contract de închiriere.—Subînchiriere.—Speculă.—Delict de acaparare.—Elemente constitutive.—Hotel garni.—Excepțiune.—Art. 38 și 39 Legea măsurilor excepționale și art. 30 din decretul-lege No. 1420/920.

În scopul de a înfrâna specula cu închirierile sau subînchirierile, legiuitorul a edictat delictul de acaparare de imobile, prevăzut de art. 38 și 39 legea măsurilor excepționale și 30 din decretul-lege No. 1420/920, care pe lângă o sancțiune civilă: nulitatea de drept a contractelor intervenite între acaparator și proprietar—rămânând în vigoare numai contractele între proprietar și subchiriaș—mai prevede și o sancțiune penală.

Elementele constitutive ale delictului sunt: 1. O acaparare, 2. în scop de speculă, 3. subînchirierea unuia sau mai multe imobile pe care nu le deține personal, pentru sine.

Nu mai o excepție a admis legiuitorul pentru subînchirierile de hotel, hotel-garni sau pensiuni; ori în speță e vorba de un hotel garni și deci nu poate constitui o acaparare.

S-au ascultat d-nul avocat Oncescu pentru reclamantă; d-l avocat I. S. Codreanu din partea pârâtului Alex. Rădu-

lescu și d-l avocat T. Petrescu din partea Ministerului de Industrie și Comerț.

Judecata,

Asupra acțiunii intentată de Maria V. Nicolaescu personal și ca tutoare a minorului Aurel Sterescu, cu autorizația soțului său Vasile R. Nicolaescu, prin petițiunea înreg. la No. 868 din 1 Martie 1921, contra d-nei Elisabeta Ionescu și a lui Alexandru Rădulescu.

Având în vedere că prin acțiunea de față reclamanta pretinde ca pe baza art. 38 și 39 din legea măsurilor excepționale precum și a art. 30 din decretul-lege No. 1420/920 să se declare nul și fără ființă contractul de închiriere vizat de Administrația Financiară a Capitalei sub No. 4101/919, intervenit între reclamantă ca proprietară și defunctul Nae Ionescu, soțul pârâtei Elisabeta Ionescu, ca locatar și, în acelaș timp, să se aplice atât Elisabetei Ionescu cât și lui Alexandru Rădulescu penalitatea prescrisă de lege pentru cei ce se fac culpabili de delictul de acaparare de imobile;

Având în vedere că din concluziunile orale și scrise ale părților cât și din actele dosarului rezultă în fapt cele ce urmează:

Prin contractul de închiriere vizat de Administrația Financiară a Capitalei sub No. 4101 din 9 Mai 1919 defunctul Nae Ionescu a închiriat dela reclamantă întregul imobil din str. Nicolae Bălcescu, 35, împreună cu mobilierul aflat în 19 camere și prevăzut în inventarul dela dosar, cu o chirie de 25.000 lei anual;

Pentru că în acelaș imobil în afară de cele 19 camere cu mobilier se mai aflau încă 7 apartamente pe care reclamanta le închiriasse nemobilat mai dinainte la alți chiriași, d-na Maria V. Nicolaescu — pe atunci Maria Sterescu — notifică prin portărei celor 7 chiriași ca pe viitor să plătească chiria lui Nae Ionescu, căruia i s'a închiriat întregul imobil și i s'a concedat chirile pe timp de 5 ani, și care singur în viitor va avea dreptul să încheie contracte de închiriere. Nae Ionescu instalează într-o cameră din imobilul închiriat pe cumnatul său Alexandru Rădulescu — pârâtul și inculpatul de astăzi — și îl însărcinează cu închirierea — ca hotel garni — a celor 19 camere mobilate precum și a camerilor cari eventual ar deveni libere din cele 7 apartamente închiriate de însăși reclamanta. Murind, Nae Ionescu lasă legatară universală pe soția sa Elisabeta Ionescu, iar executor testamentar pe cumnatul său Alexandru Rădulescu. Acesta, ca executor testamentar și mandatar al sorei sale, obține pe numele său, autorizațiunea Prefecturii Poliției Capitalei de a continua comerțul de camere mobilate în imobilul din str. Nicolae Bălcescu 35;

Din cauza legilor excepționale în materia închirierii, cari protejând pe chiriași, au prelungit de drept toate contractele de închiriere, Alexandru Rădulescu a fost nevoit să se mărginească a închiria mobilat ca hotel garni tot numai cele 19 camere, de oarece chiriași din cele 7 apartamente au rămas tot acei dela început, cari dețineau cu chirie dela reclamantă, ei neputând fi evacuați, și astfel pârâta Elisabeta Ionescu nu și-a ajuns decât în parte scopul urmărit de soțul său decedat, care luase cu chirie dela reclamantă imobilul spre a-l închiria în întregime cu camere mobilate, ca hotel garni.

În situațiunea de fapt de astăzi pârâții închiriază mobilat cu luna sau cu ziua cele 19 camere, iar pentru rest se mărginesc doar a percepe chirile dela locatarii celor 7 apartamente, aflători în imobil încă din momentul când s'a încheiat contractul dintre reclamantă și defunctul Nae Ionescu;

Aceasta fiind situațiunea de fapt, urmează a examina dacă în speță își pot găsi aplicarea dispozițiunile înscrise în art. 38 și 39 din legea măsurilor excepționale și 30 din decretul-lege No. 1420/920;

Considerând că legiuitorul din 1916 voind a pune capăt speculei neomenoase la care se dedau unele persoane, cari își făceau o profesiune din a lua cu chirie diferite imobile pe prețuri relativ mici, pentru a le subînchiria apoi în întregime pe prețuri fantastice, a creat un delict special prin art. 38 și 39 din legea măsurilor excepționale: delictul de acaparare de imobile, edictând pentru infractori pedeapsa închisorii corecționale dela 3 luni la un an.

Considerând că potrivit textului art. 38 din menționata lege, se socotește acaparare în scop de speculă, orice închi-

16) Planiol, Revue critique, 1904, p. 224—237, p. 488. c. f. și nota din D., 91, 1, 49.

17) Stoicescu, p. 51. Părerea mea e aprobată de Theodoroff, op. cit., p. 72. Cezărescu, loc. cit., etc.

riere sau subînchiriere a mai multor imobile, locuințe sau prăvălii, de către cineva și în aceeași localitate, fără a le deține de fapt pentru sine;

Că sancțiunea civilă a unei asemenea acaparări constă în nulitatea de drept a contractului dintre acaparator și proprietar, rămânând însă în vigoare contractul numai între proprietar și subchiriaș, care leagă raporturi directe;

Considerând că legiuitorul decretului-lege No. 1420/920 călăuzit de aceeași dorință de a opri specula ce se făcea cu imobilele și derogând de la dispozițiunile art. 1418 c. civ. a oprit, în principiu, orice subînchiriere, obligând pe chiriaș a se folosi personal de imobilul închiriat; iar spre a sancționa această obligațiune a lărgit sfera de aplicațiune a delictului de acaparare, creat prin art. 38 din legea măsurilor excepționale și a dispus că orice contravențiune la principiul prohibițiunii subînchirierii constituie o acaparare în sensul art. 38 din legea autorizând luarea de măsuri excepționale;

Considerând că legiuitorul prin art. 30 din decretul-lege din 2 Aprilie 1920 a permis, prin excepțiune, subînchirierea atunci când e vorba de hotel, hotel-garni și pensiuni ale căror camere sunt destinate prin însăși natura întreprinderii a fi închiriate altei persoane;

Considerând că din întreaga economie a legii măsurilor excepționale cât și a decretului lege din 2 Aprilie 1920 reiese, cu evidență, că unul din elementele constitutive ale delictului de acaparare este: *specula*.

Că dacă textul art. 38, astfel cum este redactat, ar putea da naștere la oare care nedumerire, dezbaterile parlamentare cari au avut loc referitor la acel articol risipesc însă orice umbră de îndoială;

În adevăr, la întrebarea deputatului G. Dragu: «este oare care acaparare dacă cineva ia un imobil, și-l subînchiriază chiar întreg, fără a locui el însuși într'nsul?» — Ministrul Radovici — propunătorul legii — răspunde textual: «Aceasta nu-i acaparare, căci a putut fără gând de speculă, să facă forțat aceasta».

Și mai departe, voind a determina ce se înțelege prin acaparator, Ministrul Radovici adaugă: «prin acaparator înțelegem pe acela care ar lua în scop de speculă, două sau mai multe imobile în aceeași localitate fără a le deține pentru sine»;

Considerând că tot *specula* este un element constitutiv al delictului de acaparare și în cazul prevăzut de art. 30 din decretul-lege No. 1420/920;

Că deși legiuitorul decretului-lege prin acest articol a mărit sfera de aplicațiune a delictului de acaparare, prevăzând că orice contravențiune la regula opririi subînchirierii constituie o acaparare, totuși edictând o asemenea dispozițiune el n'a fost condus de cât de un singur gând: acela de a proteja pe subchiriași, de a i apăra de specula pe care o făceau unii locatari principali, cari încasau prin subînchiriere o chirie une ori de zece ori mai mare de cât aceia pe care ei o plăteau proprietarului;

Că, deci, când a oprit subînchirierea legiuitorul s'a gândit numai la apărarea intereselor subchiriașilor; că, deci, subchiriașii sunt acei în folosul cărora s'a edictat nulitatea contractului intervenit între proprietar și locatar principal;

Că astfel fiind, numai subchiriașii sunt cei cari au dreptul ca, prevalându-se de această nulitate, să ceară a se stabili raportul juridic direct între ei și proprietar;

Că deși nulitatea contractului intervenit între proprietar și chiriașul principal este de ordine publică, — legea se exprimă: *sunt nule de drept* — totuși în această materie nu poate fi vorba de cât de o ordine publică specială, menită să asigure o stare de lucruri ce-și are izvorul în dreptul privat;

Că, deci, nulitatea de drept a contractului dintre proprietar și chiriașul principal fiind creată numai în folosul subchiriașilor, se poate întâmpla ca un subchiriaș să și vadă interesul lui mai bine apărat prin respectarea contractului principal de închiriere și să prefere a rămâne în raport direct cu chiriașul principal, pentru motive ce-l privesc pe dânsul, fiind singur în măsură a aprecia dacă e sau nu oportun a se prevala de nulitatea stabilită de lege;

Conduși de această interpretare — singura în concordanță cu scopul urmărit de legiuitor, rămâne a examina dacă, în

speță, închirierea făcută de defunctul Nae Ionescu constituie o acaparare de imobile, dacă deci contractul de închiriere intervenit între dânsul și reclamantă urmează a fi anulat; iar, în ceea ce privește latura penală a procesului, dacă înculpății Elisabeta Ionescu și Alexandru Rădulescu pot fi condamnați cu pedeapsa edictată de lege pentru acaparatori de imobile;

Considerând că din simpla citire a contractului de închiriere intervenit între reclamantă și defunctul Nae Ionescu cât și a inventarului de mobilierul pe care reclamanta l-a închiriat odată cu imobilul, se poate deduce că defunctul Nae Ionescu a închiriat acel imobil spre a exercita comerțul de camere mobilate;

Considerând că, din cercetarea locală ordonată din oficiu de judecată, se constată că astăzi, Elisabeta Ionescu, în calitate de legatară universală a soțului său, închiriază ca hotel-garni 19 din camerele imobilului din strada Nicolae Bălcescu 35;

Că, pentru exercitarea acestui comerț de camere mobilate, inculpata a obținut pe numele prepusului său, Alexandru Rădulescu autorizațiunea No. 2760 din 27 Iunie 1919 a Prefecturii Poliției Capitalei; iar din actele de la dosar se mai constată că pentru exercitarea aceluiași comerț inculpata plătește și patentă;

Considerând că exercitarea comerțului de camere mobilate este recunoscută și permisă de însuși legiuitorul decretului-lege, care, prin art. 30 admite în mod excepțional subînchirierea când în speță ar fi vorba de hoteluri, hoteluri-garni și pensiuni ale căror camere sunt destinate prin însăși natura întreprinderii a fi închiriate altor persoane;

Că, în definitiv, legiuitorul nici n'ar fi putut împiedica sub închirierea camerelor mobilate, ca hotel garni, de oarece asemenea închirieri sunt foarte folositoare și răspund unei necesități a vieții sociale;

Considerând că reclamanta însăși recunoaște că sub închirierea pe care o face Elisabeta Ionescu cu cele 19 camere mobilate, constituie un hotel garni, iar reclamanta obiectează că în afară de cele 19 camere mobilate mai există încă, în imobil șapte apartamente, nemobilat închiriate la diferiți chiriași;

Considerând că închirierea celor șapte apartamente nu poate, în nici un caz, să constituie o acaparare de imobile, pentru motivul că lipsește elementul esențial al delictului de acaparare: *specula*;

În adevăr, nici Elisabeta Ionescu, nici autorul său Nae Ionescu, n'au încheiat nici un contract de subînchiriere referitor la vre unul din cele șapte apartamente nemobilate, de oare toți locatarii cari se găsesse în aceste apartamente locuiau deja în imobil în momentul când s'a încheiat contractul de închiriere dintre reclamanta de azi și defunctul Nae Ionescu;

Considerând că în anul 1919 când s'a încheiat contractul a cărui anulare se cere azi, reclamanta Maria Nicolescu a notificat tuturor locatarilor celor șapte apartamente nemobilate din imobilul său că a concedat lui Nae Ionescu dreptul de a percepe în viitor chiriile imobilului din str. Nicolae Bălcescu 35;

Considerând că prin efectul legii măsurilor excepționale și a diferitelor decrete-legi cari au prelungit de drept toate contractele de închiriere în folosul chiriașilor, atât Nae Ionescu cât și moștenitoarea sa Elisabeta Ionescu au fost împiedicați de a evacua pe vre-unul din chiriași cari ocupau acele șapte apartamente;

Considerând că în situațiunea de fapt de azi, inculpata Elisabeta Ionescu se mărginește doar a exercita comerțul de camere mobilate — hotel garni — numai pentru cele 19 camere din imobil; iar în ceea ce privește cele șapte apartamente închiriate nemobilat, dânsa nu face altceva de cât să perceapă aceleași chirii pe care aceiași chiriași le plăteau însăși reclamantei mai înainte ca Nae Ionescu să fi fost substituit în drepturile proprietarei;

Considerând, deci, că în ceea ce privește aceste șapte apartamente inculpata Elisabeta Ionescu nu face nici o speculă, ea fiind împiedicată prin legile în vigoare atât de a evacua pe vre-un locatar cât și de a percepe vre o chirie mai mare de cât aceeaș cu care locatarii au convenit cu însăși reclamanta care le-a închiriat acele apartamente;

Considerând că dacă există o speculă în ceea ce privește comerțul de camere mobilate, această speculă este permisă și nu poate constitui în nici un caz un element al delictului de acaparare, de oarece textul art. 30 din decretul lege din 2 Aprilie 1920 permite subînchirierea în cazul unui hotel garni;

Că, deci, atunci când Elisabeta Ionescu exercită acest comerț, întreținând un hotel garni, dânsa se folosește de un drept recunoscut de lege și știut este că: *qui suo jure utitur, neminem laedit*;

Că, deci, rămâne bine stabilit că imobilul din str. Nicolae Bălcescu 35 a fost luat cu chirie de defunctul Nae Ionescu pentru a fi întrebuințat în întregimea lui ca hotel garni și numai din cauza legilor excepționale, inculpada de azi s'a văzut silită a închiria numai 19 camere sub formă de hotel-garni, iar celelalte apartamente au rămas și azi închiriate la aceleași persoane cari locuiau în imobil mai înainte de 1919, pe timpul când reclamanta își administra singură imobilul său;

Considerând că întru cât nu se dovedește că inculpada Elisabeta Ionescu sau prepusul său Alexandru Rădulescu ar exercita asupra imobilului reclamantei, vre-o speculă nepermisă de lege, urmează că nu putem conchide la existența delictului de acaparare prevăzut de art. 38 din legea măsurilor excepționale și deci nu se poate admite nici una din consecințele ce ar decurge din existența delictului: nici nulitatea contractului de închiriere dintre proprietară și locatarul principal și nici pedepsirea inculpaților;

Considerând că în ceea ce privește latura penală a procesului de față, chiar dacă *prin imposibil*, s'ar admite că ar exista delict de acaparare și încă nu s'ar putea aplica vre-o penalitate inculpaților Elisabeta Ionescu și Alexandru Rădulescu, de oare ce s'ar călca cel mai elementar și cel mai natural principiu de drept penal: *personalitatea pedepsei*;

În adevăr nici Elisabeta Ionescu, legatară universală, nici Alexandru Rădulescu, prepusul său, n'ar putea fi considerați contravenienți la dispozițiunile art. 38 și 39 din legea măsurilor excepționale. Ei au moștenit o situațiune de fapt și în nici un caz n'ar putea fi pedepsiți pentru o infracțiune pe care nu ei, ci autorul lor ar fi comis-o;

După cum foarte bine se exprimă jurisconsultul roman Callistratus: *Crimen vel poena paterna nullam maculam filio infligere potest; namque unus quisque ex suo admissio sorti subicitur, nec alieni criminis successor constituitur* (Dig. XLVIII, titlul 19, legea 26 De Poenis) — *nu există moștenire în materie penală*;

Iar jurisconsultul Paul în aceeași ordine de idei, ne spune: *Si poena alicui irrogatur, receptum est commentitio jure, ne ad haeredes transeat; ejus rei illa ratio videtur, quod poena constituitur in emendatione hominum quae mortuo eo, in quem constitui videtur, desinit*. (Digeste XLVIII, titlul 19, legea 20 De Poenis);

Considerând, în fine, că reaua credință a reclamantei reese din însăși scopul urmărit prin acțiunea de față: urmărind anularea contractului de închiriere intervenit între dânsa și defunctul Nae Ionescu, reclamanta nu țineste de cât la a răpi părâtei Elisabeta Ionescu dreptul recunoscut de lege de a închiria sub formă de hotel-garni cele 19 camere din imobilul din str. Nicolae Bălcescu 35, fie pentru a închiria dânsa — reclamanta — acele camere, fie spre a putea vinde imobilul pe un preț mare;

Considerând că acesta este singurul scop al reclamantei, de oarece acțiunea de față nu poate avea nici un efect în ceea ce privește pe locatarii celor 7 apartamente închiriate nemobilat, întru cât dreptul lor e ocrotit prin decretul lege din 2 Aprilie 1920, care prevede că ei, beneficiind de prelungirea contractelor, nu pot fi evacuați și nici chiria lor nu poate fi majorată peste cota fixată de legiuitor;

Că astfel fiind, acțiunea de față e neîntemeiată și urmează a fi respinsă, iar inculpații achitați;

Pentru toate aceste motive, în virtutea legii, Judecata respinge ca nefondată acțiunea, etc.

Judecător-ajutor, (ss) Alexandru Minculescu.

NOTĂ. — Litigiul dedus în judecată și rezolvat prin hotărîrea mai sus reproducă poartă asupra

unei cestiuni de actualitate în legătură cu situațiunea economică anormală rezultată din starea de război și cu legile excepționale la care această situațiune a dat naștere.

Prin un contract, încheiat anterior promulgării decretului-lege din 2 Aprilie 1920, reclamanta în calitate de proprietară, închiriaza autorului părăților, un imobil destinat să servească ca hotel-garni dar care cuprindea în același timp și 7 apartamente închiriate nemobilat la diferiți chiriași de către proprietară, astfel încât în privința acestor apartamente, părății au fost substituiți pur și simplu în drepturile și obligațiunile stabilite în contractele de locațiune încheiate de proprietară;

În această situațiune de fapt, cestiunea pusă înaintea judecăței, prin acțiunea în entată de proprietară, a fost de a se ști dacă există în speță delictul de acaparare astfel cum este reglementat prin art. 38 din legea măsurilor excepționale combinat cu art. 30 din decretul-lege No. 1420 din 1920; în ce privește partea din imobil care cuprinde camere mobilate și este destinat să servească ca hotel-garni, cestiunea nu prezintă vre o dificultate față de dispoziția categorică a art. 30 alin. 2 din decretul-lege subcare exceptează de la prohibițiunea subînchirierii stabilită prin aliniatul 1 al aceluiaș text tocmai hotelurile-garnis; că deci în această măsură nu putea fi vorba nici de sancțiunea civilă, nici de cea penală a delictului de acaparare; chiar în ce privește cele 7 apartamente aflate în imobil și închiriate nemobilat la diferiți chiriași, judecata consideră că închirierea lor nu poate fi considerată ca o acaparare de imobile pentru că lipsește elementul esențial al acestei infracțiuni și anume *specula*; această soluție, pe care o credem întemeiată, este sprijinită pe o argumentare judicioasă, dedusă atât din spiritul și rațiunea de a fi a legii cât și din debaterile parlamentare; judecata însă nu se mărginește a stabili în fapt că nu există delict de acaparare, ceea ce era necesar pentru resolvarea litigiului din punctul de vedere penal, dar examinează în același timp și natura juridică a nulității contractelor de închiriere, edictată de art. 30 din decretul-lege și consideră că această nulitate de și e de ordine publică, totuși n'ar putea fi invocată de cât de subchiriaș în interesul căruia a fost edictată; această concepțiune a nulității de ordine publică cu caracter relativ, nu cadrează de sigur cu noțiunea clasică a unei asemenea nulități, basată pe considerațiuni de interes general.

Independent de neexistența elementului de speculă, judecata, întemeindu-se pe o interpretare strictă a art. 38 din legea măsurilor excepționale din cauza caracterului penal al dispoziției ce cuprinde, consideră acest text inapli-

cabil în speță, fiindcă acțiunea nu este intentată contra aceuia care a încheiat personal contractul de închiriere ci contra moștenitorilor lui; aplicând în cauză principiul personalității pedepsei, redactorul cărții de judecată face o excursiune istorică în dreptul roman, care, pune în evidență cunoștințele sale juridice.

ALEX. CERBAN

Congresul Avocaților din 6, 7, 8 Mai 1921

REGULAMENT

Art. 1. — Lucrările congresului vor fi conduse de președinte ajutat de un secretar-general, 8 secretari și 8 chestori.

Art. 2. — Congresul se va deschide sub președinția decanului cel mai în vârstă.

În aceeași ședință Congresul prin decanii prezenți alege un președinte și patru vice-președinți, câte unul dintre decanii fiecăreia din cele trei provincii alipite, plus unul din vechiul regat.

Art. 3. — Congresul va alege un comitet general al avocaților din România, care va putea lucra în timpul congresului și după închiderea lui, în limitele mandatului dat de congres.

Comitetul se va compune dintr'un președinte și 20 membrii. Mandatul său va dura până la întrunirea viitorului congres.

Alegerea președintelui și a membrilor se va putea face prin aclamațiune sau prin vot secret.

Art. 4. — Congresul va putea alege comisiuni cărora să se delege efectuarea unor anumite lucrări.

Hotărârile comisiunilor vor fi supuse rezoluțiunii congresului în întregul lor.

Art. 5. — Discuțiunea în Congres se va urma alterându-se oratorii pentru cu cei contra.

Nimeni nu va putea lua cuvântul de 2 ori la discuțiunea generală a aceiași chestiuni sau în discutarea aceluiași articol. Se exceptează rectificările pentru care se va putea relua cuvântul timp de cel mult 5 minute.

Oratorii vor putea vorbi cel mult 20 minute în discuțiunile generale și 10 minute la discuțiunile pe articole. Adunarea prin vot va putea încuviința prelungirea cuvântărilor respectiv cu încă 10 sau 5 minute.

La discuțiunea generală se face excepție în privința duratei vorbirii pentru propunătorii de contra proiecte comunicate Biroului înainte de prima ședință.

În discuțiunile generale oratorii vor vorbi dela tribună; în cele pe articole vor putea vorbi și dela locul lor.

Art. 6. — Președintele va putea oricând să consulte adunarea dacă este luminată asupra unei chestiuni. Dacă majoritatea membrilor prezenți se vor declara luminați, președintele va închide discuțiunea.

Art. 7. — Nimeni nu va putea vorbi fără ca în prealabil să fi cerut și obținut cuvântul dela președinte.

Art. 8. — Conducerea și disciplina desbaterilor o are Președintele, care va putea lua toate măsurile necesare pentru bunul mers al lucrărilor.

Art. 9. — În congres votul se va da cu majoritate de voturi dintre membrii prezenți.

Dacă 5 barouri prin decani sau reprezentanții lor, vor cere ca asupra unei chestiuni votul să se dea pe decanate, se va da preferință acestui vot.

În acest caz voturile se vor da prin decani, sau reprezentanții lor, cari vor vota astfel cum va hotărâ ma-

ioritatea delegaților barourilor. Decanatele dela reședințele Curților de apel vor avea 3 voturi celelalte decanate un vot.

Votul pe decanate nu se va putea da atunci când majoritatea membrilor prezenți prin votul lor, aprobă ceea ce în prealabil s'a votat în comitet pe decanate.

* * *

PROGRAMUL CONGRESULUI

6 Mai, ora 10 a. m. Deschiderea congresului.

Ora 3 p. m. Discuția generală a legii avocaților.

Seara concert la Ateneu.

7 Mai, orele 9 a. m. și 3 d. a. Discuția pe articole a legii avocaților.

Seara reprezentație de gală.

8 Mai, orele 9 a. m. și 3 d. a. Discuțiune relativă la unificarea legislației.

Seara masă comună pentru închiderea congresului.

La deschiderea congresului, banchet și reprezentații, congresiștii sunt rugați a lua parte în finuta de ceremonie.

Congresiștii vor fi primiți la gară de o comisie de încartuire. Masa se va lua la popota parlamentarilor și va costa treizeci de lei pe zi ambele mese. Încartuirea a fost asigurată pentru toți congresiștii la hoteluri, internate ale Statului și la colegii din București. Reprezentațiile se dau cu intrare gratuită pentru congresiști.

CORPUL AVOCAȚILOR DIN JUD. ILFOV

AVIZ

În vederea formării tabloului avocaților pe anul 1921, se aduce la cunoștința d-lor avocați ca, cel mai târziu până la 15 Mai a. c., să-și comunice rectificările de adresă la Secretariatul Consiliului.

Nu vor fi trecuți în tablou decât avocații cari au platit cotizațiunile până la 1 Aprilie 1921.

Cu ocaziunea invitațiunilor facute pentru plata cotizațiilor, constatându-se că mulți avocați au domiciliul necunoscut, Consiliul a hotărât a nu mai fi trecuți în tablou.

Rugăm cu insistență pe onorații noștri abonați a trimite prin mandat postal plata abonamentelor datorate, pe adresa d-lui Codreanu, la ziar, sau să plătească încasatorilor noștri D. Niculescu pentru provincie și C. Petculescu pentru capitală, singurii împuterniciți a încasa sume și libera chitanțe din registrul cu matecă prevăzut cu stampila ziarului. Pentru circumscripția Curței de Apel TG. MUREȘ (Ardeal) a binevoit a primi însărcinarea cu totul în mod onorific, distinsul nostru colaborator VL. MAVRODINEANU, consilier la acea curte, iar pentru BUCOVINA d-l ROȘCA proprietarul Bibliotecii Ostașul Român din Cernăuți, cari sunt autorizați a primi publicațiuni, anunțuri și abonamente și a încasa sumele cuvenite, eliberând chitanțe descărcătoare din registrul prevăzut cu stampila ziarului „Curierul Judiciar”. Rugăm a li se da tot concursul.

„CURIERUL JUDICIAR”

Mai multe cărți de drept române și franceze, legate, de ocazie, de vânzare. Lista cărților se poate consulta la Curierul Judiciar, Rahovei 5.